

Emlékversek Kovács József nemesdédi lakós füzetéből

Most még hideg van, fagyos a virág.
Most még csak titokban gondolok reád.
De lesz még meleg nyár, lesz még kikelet,
Lehet még szívem boldog teveled.

Most már nálunk oly szép nyár van,
Kinyílik a rózsa.
Itt van egy szál ajándékba,
Tűzzed fel ezt a rózsabimbót,
Ha szived dobog.
Ugy volna szép barna kislány,
Ha életünk együtt lenne boldog.

Volt egy barna kislány, az volt a hibája,
Nem hallgatott soha egy legény szavára.
Előbb hitegette, aztán kinevette;
Pedig aza lány igazán szerette,
Aranyos kis ajkát százszor megcsolkolta,
Mert szive szerelmét felelni nem tudta.

Senkit nem szeretni, bűn.
Kettőt szeretni, véték.
Egyet szeretni édes,
De csak igazán és hűen.
Szerencse elkövetni
Lépteid nyomán;
El is ér téged elég korán.
Vidáman szól be ott az életen,
A boldogságnak örülsz végtelen.

Ezer fűszál a réten.
Fényes csillag az égen.
Fecske madár az ágon,
Légy boldog e világon.
Légy boldog és dundulj ráám,
Édes kicsi tubicám.

Azért írom soromat csinos emlékkönyvbe,
Hogyha majd forogtad, jussak az eszedbe.

Mikor magára gondolok,
Olyan boldog vagyok.
Azt hiszem a szívem
Hangosan dobog.
Alig várom már, hogy
Ujra magával legyek,
Mert magával akarok
Élni boldog életet.
-----Névnapodra gratulálok.
Sok szépet és jót kívánok.
Teljesüljön kívánságod,
Legyen rózsás a te álmod.

Nyílik az ibolya,
Szedd össze csokorba.
Emlékezzél vissza,
Ki e pár sort írta.

Piros rózsa a réten,
Választ várok a héten.

Ha majd ajkad vágyik csókra,
Gondulj vissza, ki e pár sort írta.

Jobb a buszi, mint a kása,
Csak a mama meg ne lássa.

Szívem legszebb sóhaját küldöm el hozzád,
Légy örökké boldog és vidám.

Arany harmatcseppel irtam e levelet,
Semmi bánat ne érje szivedet.

Kék az ibolya, kék a nefelecs,
Találd ki a nevem, ha igazán szeretsz.

Három alma meg egy fél.
Ez a levél választ kér.

Minden kislány azt beszéli,
Minden ördög egy-egy férfi.
Mégis milyen jó lenne,
Ha egy ördög már lenne.

Ablakánál egy kislánynak,
Jaj de szépen mázsikálnak.
Kék a szeme, göndör haja,
Jaj de csinos kislány maga.

Szemednek fényes éjellén
Elmegyek drága szivecském.
Rajtad kívül szeretni mást nem tudok.
Elfeledni téged képes nem vagyok.
Te vagy a reményem fényes csillaga,
Lanyha tavasznak viruló virága.
Emlékező mit irtam, úgy tudnád, ha
Kezdő betűket felolvassád.

Ragyogó szemedet ne süsd le virágom.
Szeretlek és tiéd életem, halálom.

Névnapodkor szeretettel emlékezek meg rólad
és minden jót kívánok.

Piros rózsák közt küldöm el nevemet,
Ugy is tudom, gondolod, hogy ki lehet.
Én vagyok az aki most rád gondol.
Aki néked csokrot küld a távolból.

2./

3139

Utnak vált, mind a göllel ember bocsorsá Attala felé.

"Ez ugy volt, hogy uj bocsort vett a göllel ember, aztán fölvette és hasonlította össze, hogy ez szebb, de mégis ez szebb. Mindig lépett egyet előre, s addig gyönyörködött benne, hogy azt vette észre általában van."

3

Közmondások.

Minél jobban kérik a lányt,
Annál jobban megy.

Várt leánynak, várt a szerencséje.

Fekete földben terem a jó buza,
A sárgája rátojik a kutya.

Dögülve kelt föl, mint a kaposi malac.

Ravasz a paraszt, ha akkora is mint egy arasz.

Beugrott, mint Somba a sapka.

Sorba megy, mint a juti bíróság.

Juton jut, Maroson marad.

Áldocson adnak, Kapolyon kapnak.

A ringyónak hét a köcsüléje,
Hetediket a nyakába akasztja.

A piszkos tehén a mellette levő tisztát
bepiszkolja a farkával.

A szépség mulandó, a jószág maradandó.

A szép a jó.

Tekintget, mint vak kutya az udvaron.

1.- A szárszói lakodalom:

A megkéréssel /leánykéréssel/ kezdődik. A legény nem megy el, hanem kullogókat küld. A leány szülei már tudnak arról, hogy kullogók mennek. A kullogók beszélgetni mennek és "kitapogatják, hogy odaadnák-e a lányt. Amennyiben az eredmény biztos, úgy következik a második aktus:-

- **A m e g k é r é s** : A legény, annak szülei és a leendő násznagyok mennek el. Megkérlik a leányt. Amennyiben "igen"-t mond, jegykendőt ad, majd jön:

H á z t ü z n é z ő :- Ide a leány és a szülei mennek el. Megnézik a háztájat, nagy- és aprójószágok állományát, a szőlőt, az egész gazdaságot. Ezután következik!

A k é z f o g ó , vagy eljegyzés, Bejelentik házassági szándékukat az anyakönyvvezetőnél és a papnál. A legközelebbi rokonság jelen van. Reggelig ivás,- evés mulatság van. A legvégső mozzanat:

A l a k o d a l o m .- A vendégeket az eljegyzés és a lakodalom közti időben, de főleg a lakodalom előtti héten a vőfények hívják. Rozmaringos, virágos botokkal, csizmában, régen a gazdagabb legények lakkcsizmában, a katoná vőfények sarkantyus csizmában járták a meghívottakat. Hetenkint többször is meglátogatnak egy családot.-

Esküvő napján reggel a vendégsereg , a vőfények és koszoruslányok indulnak az esküvőre. Elől a menyasszony a vőlegény első vőfélyével, a vőlegény az első koszoruslánnyal utánuk, majd a többi vőfély és koszoruslány és legvégül a vendégsereg.- Indulás előtt a menyasszonyt az első vőfély verssel bucsuztatja el a szülőktől, és a család tagjaitól. Először az anyjától, majd az apjától, és a testvérektől. Megköszöni az apa és anya sok küzdelmét, a nevelést, a szeretetet és elindulnak.

A bucsuztatás-természetesen - nem kötött szövegű. Ezeket különböző szerzők által szerkesztett régi vőfélykönyvekből veszik. Balatonszárszón egyik ilyen használt könyv: Alföldi Vőfélykönyv Mucsi Imrétől. Ilyen címek vannak benne: Hivogatás; Az ágy kikérés; Az ágy hazaköszöntése; Menyasszonyért indulásban; Menyasszony kikérés; Bucsuztatás; Félárva bucsuztatás; Az esküvőről hazajövetelkor; Asztalterítésnél szórakoztató versek; Az étkek felköszöntése; Paprikás, Leves; Bor bevitelekor; Sült hús bevitelekor; Tészta, sütemény Kalátosok köszöntése; Menyasszonytánckor ; Ujasszony felköszöntése;

Ezek a cimek azt mutatják, hogy nemcsak a menyasszony buszuztatásáról, az új asszony köszöntéséről, az esküvőről való hazajövetelkor való köszöntésről van szó, hanem mindenfajta étel feltájalásakor is köszöntik az ételt, illetőleg az ebédhez szórakoztatást adnak a vőfélyek.- Itt van néhány:

Paprikás

Ismét megérkeztem uraim, sokára,
De merem mondani, hogy nem jöttem hiába.
Mert egy jó étket hoztam valójában,
Mert első eminens az étkek sorában.

Ezen eledelért nagy próbát is tettem,
Egy szilaj bikával hét nap verekedtem.

Kicsinyben mult, hogy fogam oda feledtem,
Oda se neki, csak hogy legyőzhettem.

Nosza, nevenyében a bőrét levettem,
A fejét nyakastul egyszerre leszelttem,
Ezt a jó eledelt ebből készítettem,
Megvallom ~~xxxxxxx~~ uraim, ezt én is szeretem.

Mivelhogy nincs több ilyen izes éttek,
Erre a magyarnak vizet inni vétek,
Itt a jó paprikás, uraim vegyétek,
Széles jó étvággyal kívánom, egyétek.

Éljen !

Bor bevitelekor.

Tudom, hogy örülnek, mikor engem látnak,
Mert több becsületem van, mint kétszáz barátnak
Nem csoda, hisz én hordok,
Én néze, meg, mi van a pintes üvegben,
Ha nincs, majd hozok a pince közel van,
Vagy még kilent izze száz akós hordóban;
Ne szomorkodjon hát senki, azt akarom;
Az egyik lábam már kint van az udvaron.
Még nagypának is ettől lett kedve,
Örömeben ugrált, táncolt mint a medve,
Mi sem legyünk hát elkedvetlenedve,
Igyunk, mert most töltöttem jó bort az üvegbe.

Éljen !

Sülthus bevitelekor.

Itt hozok sülteket, számtalan sokfélét,
Azért köszörülje meg jól kiki a kését,
Hogy el ne csorbitsa a tányéra szélét.

Eljen !

Nincs párja étkek közt a jópecsenyének,
Mert ez vidámságot okoz az elmének,
Ősapáink már voltak oly vének?
Azért mert borral és pecsenyével
Tessék hát uraim, vegyék el kezemből,
Jó nagy darabokat metéljenek ebből.
Bort is igyék á rá, aki eszik ebből,
Mert ha bort nemiszik, nagy foga nő ettől.

Eljen !

Tészta, sütemény.

Itt a finom lisztből, jóféle sütemény,
Nincs ebben sem mustár, sem anizs, sem kömény,
Cukorral vegyítve nem is igen kemény
Aki ilyennel él, nem bántja a köszvény,

Eljen !

Feltálatom végre a jó béleseket,
Mazgola szőlővel telt édeseket.
Tudom, hogy szeretik az ittlelvő szüzek,
Annál is inkább az öregek és őszek.

Eljen !

Oly édes az kérem, valamint a vont méz,
Mindjárt megkivánja az ember, ha rá néz,
Bátran lehet enni, gyomornak nem nehéz,
Fogjon hát meg minden darabot kilenc kéz.

Eljen !

Menyasszonytánckor.

Tisztelt násznagy uram,
Önök csak itt időgálnak,
De hogy velünk mi történik, azzal nem gondolnak.
Vőlegényünk is nem tudom hogy hova lett,
Csakhogy annak még a nyoma is elveszett.

Eljen!

Kedves jó gazdánk adott egy tanácsot,
Hogy meg ne rontsam ezt a vidám mulatságot,
Mig vőlegényünket előhozza lába,
Szép menyasszonyunk vegyen részt a tancba.

Eljen !

Táncoljon vele mindenki egy kurtát,
De le ne tapossák a cipője sarkát,
Gondoljanak arra, hogy drágáért varrták,
Aztén tömjék meg bankóval a markát.

Eljen !

Én tehát most őtet megváltom,
Akinek pénze van, neki átadom,
Nyissa ki tehát mindenki erszénye száját,
Ugy kitáncolhatja a menyasszonnyal magát.

éljen!

Ti meg muzsikusok ne szunnyadozzatok,
Mert most jött meg a kedvem, szép lassut huzzatok,
Mert különben szétverek rajtatok egy pálcát,
És majd úgy járjatok el a menyasszony táncát,
Éljen!

Általában szokás volt az üvegcsárdást is a vacsora utáni időben a mulatság idején. Ez abból állt, hogy a zenészek csárdást jártak, az asszonyok pedig a fejükön telt üveggel táncoltak.

A menyasszonytánc éjfélkor volt. A menyasszony fejét hátrakötötték és minden férfi táncolt vele. A tánc után pénzt tettek egy tányérba, amely az első vőfély kezében volt. Kezében volt még két gyertya is. A pénzgyűjtés célja az volt, hogy ezzel a vendégek a lakodalom költségeihez hozzájárultak. Ennek a táncnak a kezdetén szokta elmondani az első vőfély a fenti verset .

Mezstegnyő : Tombor Jánosné

Halott-bucsúztatás

1.

Öregeknél üdvözlégy drága látos nagy szentség,
Oh halandó bűnös ember, nézz oda a sötét gyásszal bevont koporsóra,
Legyen hosszú életed , bár véget érvén mégis lejár,
Koporsú és sir lesz az élet határ.

Ime itt van előttünk a tanulság,
Tekintsétek az itt nyugvo ősz apát,
Szenvedésektől megtörtan sok év terhétől görnyedten ,
Hgy vált meg e földi léttől örömben.

Koporsóját könnyes szemmel nézdeli
Unokái és szerető gyermeki,
Sirva látják , hogyan pihen az őszk apa,
Aki hitben gyermekeit nevelte szeretetben.

Sirhalmára virágokat hintsetek ,
Mert ő sokat fáradózott értetek,
S ledőlt im koporsó ágyra,
Két jó szeme is bezárva,
Mennyei jutalmát örömmel várja.

Örömmel tér már a holtak honába,
Mint régen várt örökös hazájába ,
Fogadjátok végáldását ,
Mellyel viszi bucsuzóját
Hogy nyugodtan pihenhesse végálmát.

#-312
Marcell

Koporsómat mielőtt lezárjátok,
Eg áldását kívánom én reátok,
Akik végtisztességemre eljöttetek,
egybe gyűlve,

„ldjon meg a szentháromság kegyelme.

Végszavamat figyelve hallgassátok,
Szálljon a lelkem üdvéért imátok,
Jámbor életet éljétek, mert eljön egykor végetek,
Ugy lesz Isten jobbja felől helyetek.

2. Dicsérvjétek, Tiszteljétek.

Bucsut vettem el kell mennem a földről nekem,
Fényességben, dicsőségben, léssen én lelkem,
Jézusom kebelébe rejtőzöm szent ölébe,
Hittel megyek és sietek Isten elébe.

Ott vigszágom, boldogságom végnélkül leszen,
Angyalokkal, szent karokkal élek a mennyben,
E vélágnak szépségét és mulandó örömét,
Örömmel hagyom itt annak eltűnő fényét.

Csalfa remény, világi fény én már elmegyek,
En nem vagyok már raboték, és nem is leszek,
Az Isteni szeretetet tőletek már megmentett,
Már nem háborít hatjátok többé lelkemet.

Teljes hittel és reménnyel szent szeretettel,
Isten szava hívására válok innen el.
Oh örökös boldogság és angyali vigasság.
Melyhez hasonlót nem adhat egy gyarló világ.

Portestemet föld ölének örömmel adom,
Mert én hiszem, hogy végtelen nem kell porladnom,
Mert Jézus példájából tudom, hogy majd a sírból
felkelvén, új élet lesz a holtak porából.

Nem félek és nem rettegek a sir jelétől ,
Ennek hontja bár alzár a földi élettől
Tudom , hogy örök élet a sir nélkül nem lehet ,
Ez égi hit megnyugtatta lelkemet.

Kik fájjaljátok ne sirjatok azért fölöttem
Mert Jézushoz megváltomhoz költözik lelkem ,
Egykor ti is én velem örvendeztek mellettem mennyországban,
Ahol újra láthattok engem .

3.

A temetőnek szavára leomlott a lélek vára,
Az emberi test porrá lett ,
Miből egykoron teremtetett,
Szép az ember amíg itt él , szebb ő minden teremtménynél ,
Életében a hala ndó Isten képéhez hasonlít.

De ha a lélek a testtől elszáll földi lakhelyétől,
Az emberi szépség , nagyság elhull, mint a hervadt virág ,
Rászáll az enyészet szele szépségét a halál keze
kegyetlenül letarolja , s fekteti gyász koporsóba.

De megrezdül akit szava ,
Hogy a testnek minden pora, egykor majd új életet nyer,
Mint az elvetett mag kikel ,
Ez itt nyugva jámbor halott ,
Kit Isten magához hívott ,
Bár reáborul a sirhant,
Nem maradt örökké alant.

Ámbár teste földé leszén , s porrá lesz a sir ölében ,
De felderül egykor a nap , midőn újra életet kap.
A koporsó és sir lefkeble , a fáradt test nyugvó helye,
És az abban való nyugvás , nem más , mint csak mély elalvás.

E siri álomtól az fél , aki itt gonoszságban él ,
Jaj , mert annak ott nem adnak bünei békét , nyugalmat,
Ámde akinak élete szent jámborságokban telt el ,
Örömmel várja a halált , mint üdvadó béke határt.

Míg el nem jön a végóra , készüljünk a hosszú útra,
Ahol e jámbor lélekkel vár az Isten szentjeivel,
Most pedig kimúlt barátunk , e szavakkal elbussúzzunk,
Neked részed a mennyekben örök világosság legyen.

4.

Üdvözlégy édes Jézusom , porrá lesz a testünk ,
Végre visszatér a föld ölébe minden nap és minden óra,
Emlékeztet koporsóra , a velünk született bűnért ,
Halállal fizetjük a bárt , ha életünk napja lejár.
Egy csendes sír magába zár.

A paloták zárt kapuját , úgy mint a kunyhók ajtaját
A halál keze kinyitja , hogy prédáját elragadja ,
Mérgező nyilát nem kimélve , im ide is bevetette,
Jézusnak e buzgó hívét megsebezte jámbor szívét.

Itt nyugszik ő megpihenve , szemfödővel leterítve
Kedvesei fájdalmára készül örökös útjára.
Hervadt arcára nézzetek , ott a béke és szeretet
Mellyel hozzázartozóit megáldja gyászos feleit
Akik érte keseregtek , lelkéért könnyörögtek ,
S ha jó éltetek végnapja , magához vár mennyországban.

5.

Jézus szenvedéséért

Rám borult a koporsó , reám vár a sírhalom ,
A temetőkerthben vár az örök nyugalom.

Oh megváltom tőled várom , hogy jobboldon legyen örök lakásom.

Testem a földnek adom , honnan egykor vétetett ,
Csendes pihenés után várom az ítéletet.
Oh megváltom tőled várom.

Ezt a földi életet másikkal cserélem fel,
Bevégeztem a harcot már a szenvedésekkel,
Oh megváltom tőled várom , hogy jobboldon legyen örök lakásom.

De a halál fullánkja lelkemet nem sérheti
Mert azt az én teremtem magához felemeli

Oh megváltom !

Az életnek tengerén , csendes rév partot leltem ,
A hit , remény , szeretet égbe emeli lelkem,
Oh, megváltom ! stb

Hittel szállok a sirba végálmomat aludni ,
Vigasztal a remény , hogy nem fogok ott maradni.
Oh megváltom ! stb.

A szeretet szárnyain száll az ég felé lelkem ,
Hol szenvedéseimért örök élet lesz nekem ,
Oh megváltom stb.

Tegyétek hát rám bátran a koporsó fedelét ,
Csak a Jézus keresztje ékesítse tetejét,
Oh megváltom , stb .

Kedveseim ne sirjatok , hogy tőletek elmegyek ,
Végső szavam hozzátok , a jó Isten áldjon meg
Oh megváltom stb.

Az atyának , fiunak , szentléleknek nevében ,
Elindulok nyugodni siromnak éjjelebe ,
Oh megváltom stb .

6.

Jertek ájtatos hívek , gyászkoszorút kössetek a bánat virágiból,
Mely által a kimult hívek szabadulást nyerhessenek
a purgátoriumból.

Enyhítsük fájdalmukat az urban ,
Elhunytaknak a szent rózsafüzérrel ,
Hogy ez által könnyebülést nyerjenek
és a szenvedést viselhessék békében.

Kérjük az Isten anyját, a holtnak pártfogóját,
Szent olvasó mondással , hogy benne bizó hiveit,
Szabadítsa gyermekeit kegyes szószólásával.

Vegyük hát kezeinkbe s emeljük az ég felé a gyászos rózsafüzért,
Hogy ez által a lelkeknek szenvedések enyhüljenek,
S nyerjenek mennyei bért .

7.

Hol vagy én szerelmes Jézuskám,
Tegnap volt ajkamon utoljára hang,
Ma már lelkemért szól a gyászos harang,
Még tegnap itt éltem köztetek ,
Most a koporsó rejt el tőletek.

De az Ur szólított e bús válásra,
Jézusom hívott , hogy menjek hozzája,
Hogy az itt hagyott földi életért ,
Kezeivel adjon mennyei bért,

Olyanná lettem , mint megszedett szőlő,
Amely fölött sir a bús őszi szellő,
Mert el kellett válnom az élettől ,
Értem siránkozó kedvesimtőm.

Az ő hívására örömmel megyek ,
Csak az fáj , hogy el kell válni tőletek ,
Kik nékem oly kedvesek váltatok ,
Az életben hozzám tartoztatok.

Hazám domboruk a hideg sirhalom alatta
Készen vár a nyugalom , bár mily hosszú is lesz ott,
Nyugvás de vége lesz mert lesz feltámadás.

Testemmel mely most sirba szenderül,
Akkor majd a lélek újra egyesül ,
Angyali formát vesz fel magára,
Ha fel-támad trombita szó várja.

Akkor majd azokkal kik sirva állnak ,
Az Istenek jobbán adok hálákat ,
Az örök életet hittel várjuk ,
Ahol egymást majd újra meglátjuk.

8.

A keresztfához megyek , gyászborult e hajlékra,
Mert a halál angyala gyász fátyolát ráveti,
Elhervasztott egy életet, neki síri ágyat vetett,
Jézus irgalmazz neki!

Megnyilt az égi pálya az örök boldogságra,
Hosszu útra kell menni , csendes temetőbe megyen ,
Honnan visszatérés nincsen ,
Jézus irgalmazz neki!

Imádd az égi atyát , mert büne bocsánatát
A vezeklő megnyeri , oh bocsásd meg a sok vétket,
Melyekkel ellened vétett ,
Jézus irgalmazz neki!

Jó hitvestárs, ne könnyezz mert az ember sorsa ez ,
Mi is meg fogunk halni , nézz az égre szemekkel,
És mondd összetett kezekkel ,
Jézus irgalmazz neki!

Bár nehéz a lemondás , keserű az elválás,
Nehéz elfelejteni de ezt az Isten akarta,
Ott kérjed hát megnyugodva ,
Jézus irgalmazz neki!

Kik őtet fájlaljátok , halálát sirutjátok ,
Hozzá tartozói az itt nyugvónak lelkére mondjátok,
Áldást kérve,
Jézus irgalmazz neki!

Ha majd a sír ölébe teste nyugszik ,
Békében ítéletre fog várni ,
Béke legyen sírja felett, ir
Kedvesi mondják amellet .
Jézus irgalmazz neki!

És ha az örökbíró angyali trombita szó,
Harsogva azt hirdeti , nyiljon meg a sírok hantja ,
Mert itt az élet / ítélet napja , Jézus

És ha a halottak a sírból feltámadnak ,
És meg fognak jelenni a rettentő számadásra,
Az ítélet kimondásza ,
Jézus irgalmazz neki!

9.

Hintsetek a koporsómra virágot ,
És könnyeket e koporsó bús ölén,
Egy édesanya szendereg,
Vele együtt temetjük jó családjá örömét,
Bánatára mindazoknak akik őtet szeretik .

Hitvestársam , gyermekeink családunk legjobbjai,
Jertek ide koporsómhoz, örök búcsút mondani,
Szóljatok le majd síromba , ha meghallom hangotok,
Ajkatok édes szavára , szívem ott is feldobog.

Rokonaim , barátaim kik engem szerettetek,
Jertek ide mert nem látomk, engem többé köztetek,
Én elmegyek hova Jézus hívja a jó szülőket,
Im megyek már jó Istenem , nyisd meg nekem az eget.

Fenn az Urnak zsámolyánál imátkozom értetek ,
Hogy enyhítse , megnyugtassa értem fájó szivatek,
Én elmegyek hova Jézus hívja a jó szülőket.
Im megyek már jó Istenem , nyisd meg nekem az eget.

10. Nol vagy én szerelmes

Jaj de mély gyász borult ezen hajlékra,
De bus felhő szállt az egész tájékra,
Könnyharmat hull a bánatvirágra,
Könny az anya bús-bús ravatalára,

Gyász ünnep van ide jertek,
Sirjatok jó anyáért keserü könnyharmatot,
Ozveggy anyós te szegény, szer a drágát.
Árvák csóköljétek meg egyszer a drágát.

A szerető jó anyai kebelre,
Hideg kezét a rút halál rátette,
Meggzúnt a szív minden dobbanása,
Elhervadt az élet virága.

Jó hitvesem borulj a koporsómra,
Ne hagyj el mégis bevetetlen ágy,
Mondd ha vétettem, szived megbocsásson,
Életedet kísérje áldásom.

Jó rokonim szeretett barátaim,
Minden ismerősim, és szomszédaim,
Adja rátok az égszent áldását,
Küldje el a béke olaj ágát.

Bús szemfedő ha szememre ráborul,
S a temető hantja reám domborul,
Kik síromnál keseregve álltok,
Mondjátok el majd egy miatyánkot.

Ha eljön a végítélet órája,
Sir megnyílik a trombita szavára,
Mindnyájunknak adja meg az Isten,
Égi koronáját a mennyekben.

11.

Előtted Jézusom leborulok,
Rémitő óh halál a te kezéd,
Mikor fegyveredet felemeled,
Előtted a király koronája porbe hull,
mint a köldűs pálcája.

Hideg mint a tél zordon ~~szél~~ szele,
Kemény, mint a kősziklák kebele,
Nem tekinted az árvák,
Nem hallod az özvegy jajszavát.

Midőn szárnyaidat kiterjeszted,
rémitő kezéd ha felemeled,
megrendül előtted a hatalom,
mert félelem ül gyászhomlokodon.

Te vagy, ki az olajfáknak hegyén
Üdvözítőnk előtt megjelenvén
Téged megpillantván elborzadott,
Vért izzadván a földre roskadott.

Jaj, tenálad ő sem nyert kegyelmet,
Nekem ókor, hogy kegyelmeznél meg,
Eki Ádám bűnös fia vagyok,
Életemmel most neked áldozok.

Porból lett testmen hatalmad nagy,
De lelkeimmel tudom szabad nem vagy,
Mert azt Jézusomnak ajánlottam,
Kitől a keresztfán megváltottam.

Azért bátran megyek mély síromba,
Mind örökös csendes hajlókomba,
Ne sirjatok mert én odamegyek,
Ahol soha többé nem szenvedek.

Gyászoló feleim ne sirjatok,
Hogy tőlem örökre elmaradtok,
Az égben majd megláttok engemet,
Ha majd bevégezitek életeteket.

Jézus és Mária szent nevében,
Síromba megyek azon szent hitben,
Hogy megnyerjem bűnöm bocsánatát,
És Jézus nekem megnyitja országát.

12.

Üdvözlégy édes Jézusom,
A koporsó sötét rideg, véget ér
itt már az élet, megszűnik a gond rettegetés,
és minden testi szenvedés.

Szállj be azért bus házádba,
Itt a gyászos koporsóba, melyre könnyeink
hullnak, fájdalmaink ráomlanak.

Uram, buzgósággal kérünk,
Irgalmadból ad meg nekünk,
Hogy trónodnál a mennyekben,
Egyesüljünk szent nevedben.

Öltözzetek gyászruhába szent olvasóbeliek,
Mert egy rózsát leszakított a halál köztetek,
Imádkozzunk érte, hogy Jézus nevében
nyugodjék békességben.

Rózsa koszorunk egy ága,
Halva fekszik előttünk,
A békességnek álmába már elköltözött
tőlünk, imádkozzunk érte stb.

Mig elő volt a világban,
Egy szív lélek volt velünk,
Mert a drága rózsafüzért összeolvasztá velünk,
imádkozzunk érte.

Istentől megdicsőített és kiválasztott
szentek, az Isten szent színe előtt
érte esedeztek, imádkozzunk érte.

Angyalok kilenc karai egekből leszállattak
E meghalt testvérünk lelkét egekbe sorozzátok,
Imádkozzunk érte.

Szent Domokos édes atyánk,
Kérünk szóljál helyette,

Hogy szent vére szenvedése legyen üdvösségünkre,
Imádkozzál érte.

Fogjátok fel tagjaimat,
Szent olvasóbeliek, az elkészített
siromhoz vigyétek a testemet,
lelkem dicsőségbe, szentek seregébe,
Mehessen dicsőségbe, imádkozzál érte.

13.

Királyi zászlók lobognak
Hiv társaim idejertek, akik velem kötöttétek
Szűz Mária koszoruját. Az olvasó aranyláncát
én is Mária kertjének olvasója, egyletének voltam
virágja és tagja, égi rózsák ápolója.

Kezeim többé nem tartják Szűz Mária olvasóját,
De ezt mint legdrágább kincsem, még a sirba is elviszem,
Társaim, akik voltatok, lelkemért imádkozzatok.
Óh, mondjátok el fölöttem a szent titkokat,

Lelkem érzi szent örömmel, hogy ha olvasószengéssel kíséritek
végutjára, be fog jutni menyországba. Koporsómon a fedelet
olvasóval diszitsétek. Hosszu utamon ez legyen menyországban
a vezérem.

Szemfödömön a virágok, had legyenek a szent titkok,
A koszoru keresztmen, mi atyánk s üdvözlet legyen.
Az Isten dicsőítése legyen a szívembe vésve,
Hogy elkészvülve lépjek be a boldogságos égi kertbe.

Egylettársaim jöjjetek, végáldásomat vegyétek,
Legyen éltetek boldogság, áldjon meg a szent háromság.
Vándor idő ez az élet, mely a sirnál ér csak véget.
Hol a nyugalom párnája, fejünkre álomra várja.

Ott olyan hosszú lesz a tél, hol a tavasz csak egyszer kél,
De e régen várt kikelet termi az örök életet.
Végzetetlen szent háromság, Szűz Mária, égi világ,
Sietve megyek hozzátok, óh nyissatok menyországot.

Ajkannak ez lesz végszava, üdvözlégy szép Szűz Mária.

14.

Jézusomnak kegyelméből

Gyászkoporsóhoz jőjjetek, most vagyok közöttetek
Hitvestársam, gyermekeim elbucszom tőletek,
Mert már nemsokára készülök a sirba,
Itt hagyják árvaságra.

Kedves párom, tudom, hogy fáj a te szived érettem,
Kivel csendes boldogságban nagyon sok órát éltem.
De a halál mérge szívünket széttépte,
Jutottál özvegységre.

Nem az életet sajnálom, hogy azt most itt kell hagynom,
Szívemet az szomorítja, hogy tőled el kell válnom.
Hogy sohasem látlak, nem vigasztalhatlak, gyötörnek a fájdalmak.

Áldást kérek r' d az égtől, hogy gondomat viseltes,
Ugy sem kell már ápolgatás, nem szenvedek én többet.
Hogyha sértettelek, óh kérlek bocsáss meg, míg a sirba nem megyek.

Gyermekeim ne sirjatok, könnyetek ne öntsétek,
Míg a sirhalom reám hull, végáldásom vegyétek.
Legyetek boldogok, szelidek s boldogok, álldás szálljon rátok.

Szerető jó anyákat szeretetben tartsátok,
Bánatos özvegységében őtet vigasztaljátok,
Végszavam ezt mondja gyászos sirhalmomba,
Megyek sőtét siromba.

Jó rokonaim, testvéreim, barátaim, szomszédaim,
Az Isten áldása szálljon rátok, ösmerőseim
Siromhoz jőjjetek oda kísérjétek, értem könyörögjétek.

Atya, Fia és Szentlélek, lelkemet nektek adom,
Sirom fölött Jézusomnak szent keresztje virrasszon
Szűz anyám, Mária ölelő karjaidra, vidd lelken menyországba.

15.

A koporsó rideg, sötét, de nincs benne szenvedés.
Meggzünk a bu és vágyak, emésztő gond, rettegés,
Mert a koporsóban tulvilági csend van,
Nem hat oda földi zaj.

Végy hát bucsut e világtól, te
sikiért itt kesergünk, ne zavarja szendergésed
szivet rázó keservünk, Isten ki teremtett
hivott el tégedet tőlünk, kik ugy kesergünk.

Szállj be azért bus házába
melyre könnyeink hullnak,
hó imáink lengő szárnyánk indulj ama nagy utnak
és Jézus szent vére mosson hófehérre, hogy az egekbe ~~feljuthass~~
feljuthass.

Ha majd a menny szép kapui
feltáruznak előtted,
Szinről-szinre megláthatod kegyes jó teremtdet
Az üdv örömeire szentek seregében örvendezél örökre

Csordapásztorok,
Midőn Betlehembe
Csordát őriztek
Éjjel a mezőbe,
Isten angyali
Jövének melléjük,
Nagy félelemmel
Tellik meg ő szivük.

Örömet mondok
Néktek, ne féljetek,
Mert ma született
A ti üdvösségetek,
Menjete el hát
Gyorsan a jászolba/városba/
Ott találjátok
Jézust a jászolba.

Elinéulának,
És el is jutának,
Szűz Máriának
Éneket mondának,
Ott találjátok
Jézust a jászolba,
Jászolba nyugszik, /Barmok lehelnek/
Nem friss palotába. /meleget órája/

-
A kis Jézus aranyalma,
Boldogsáhos szűz az anyja,
Lábaival ringatgatja,
Két karjával ápolgatja.

Aludj, aludj én kisdédem,
Nem kirájné a te dajkád,
Nem kirájné a te dajkád,
Szolgálatból lettem anyád.

-

Karácsonynak éccakáján,
Jézus születése napján
ÖrüljeteK,örvendjeteK,
A kis Jézus megszületett.

A kis Jézus aranyalma,
Boldogságos szüz az anyja,
Két lábával ringaatgatja,
Szép szájával csókolgatja.

Aludj,aludj kisedecske,
Betlehemi hercegecske,
Nem kirájnő a te anyád,
Szolgálóbol lett a dajkád.

NézzeteK Bötlehem felé,
Micsoda nagy a fényesség,
De gyönyörű ez az éjjel,
Bátran tekintsetek széjjel!

-

/karácsonyi énekek/

Az éccaka kinyilt egy szép virág,
Kit márrégen várt az egész világ,
Betlehembe kibimbózott zöldág,
Kiráj-nemből való nagy méltóság.

Szállást nem találván a városba,
Remeg,fázik és sir a jászolba,
Megismerés van csak a barmokba,
Az együgyü,szegény pásztorokba.

Szüz Mária így kesereg sorsán,
Szent Józseffel bánkódik szent fián,
Fia mellett ül egy kevés szalmán,
Szép szeméből sűrű könny csordulván.

Bölcsöm volna,fiam,ringatnálak,
Dunyhám volna,be is takarnálak,
A hidegnek csipni nem hagynálak,
Szivem szerént így ápolgatnálak.

-

Ez a rész a lakodalmi szokások dramatikus elemeihez illeszthetők. Ha még egyéb is belefér a programba, mást is be lehet építeni.

Temetési paródia

Egy padra/vegy egyébre/ fektetett halott-része^{et} lepedővel takarva hoznak be/ esetleg már bent is van/. A lepedő alatt a "halott" kezében egy kukoricacsutka van, amit a megfelelő szituációban majd felállítgat-mozgat-/mintha a pöcse állna föl/.

Pap: Az örök árnyékszék világosodjék felette! /kántáló hangon/

Kántor: Tanítottam, raktam a fejibe,

Ti meg rakjátok a fenekibe. Levátor!

Pap: Ittam sok pálinkát kámmorral,

Azért jöttem ide illen mulla kántorral,

Kántor: Arra alá vezet egy gyalogut,

Azon bandukol egy világtalan koldus,

Nem látja az eget, sem a kerek földet,

A harmadik lába nem éri a földet. /most mozgatja a csutkát/

Pap: Ösmertem anyádat, egy vén kecske volt,

A te öregapád annak a baktya vót.

Kántor: Ösmertem öreganyádat, egy szürke ló volt,

A te öregapád annak befinakolt! /felsóhajt egy asszony/

Sirató-asszony: Jaj, kedves párom, de jó furó-faragó embör vótál. Tegnap még a kapufánál álltál. Én tartottam, te furtad, a furganccsalaxlikat, jaj! Mikor süttem, jó pemetét csinyátá, jaj. Pemetem áztatója, likam bedugója, jaj! Jaj, de szeretted a sütt-tököt, de már kihüttx a kemence padkán, jaj! Tököd a padon, magad a hideg-ágyon, jaj!! /gyertyával körüljárja valaki a halottat, majd a pap folytatja/

Pap: Most midőn kinyilott az akác virágja,

Toldottnyaku Ignác ugrik a másvilágra.

Néptömeg: Dolóreszem-iszom,

Boromat megiszom.

Kántor: Vellándusz!

Pap: Nem hatták itt többé nykaskodni,

Bedobták a pokolba vigadni.

Kántor: Gráblándusz!

Pap: most hát Gereben Magdolna, Kecskefülü Jóska,

Maradok nektek vigasztalástokra.

Kántor: Vellándusz!

Pap: Most hát Kosárszáju Gáspár kívánom, hogy az orrod nőjjön akkorát,

Hogy kaszálás idején ne kelljen tokmány.

Kántor: Gráblándusz!

Pap-Kántor: Hiszek egy Istenben, míg pénz van a zsebemben.

Kivenném, ha benne volna, s szavam akkor ekként szólna:

Azt a létrán járó, össze-vissza utakon szédelő, macska-
egér-kergető, szobából kimasírozott Názáretbéli pipa-

reszelőjét. Reszeljétek a zanyátok meztelen...könyökét!"

(valagát)

/Megjelenik a halál, kaszával, fenőkővel/:

Halál: Tegyétek imára kezeteket, mer elérkeztek a végórák,

Midőn e földi hurkát, kolbászt elibétek rakták,

Ekképpen a másvilágon a csikópisztolt a fenketekbe nyomják.

Nép: Dolóresz in fernó,

Szerencsétlen Ferkó,

Neked a bőr nem jó.

Halott: /felugrik/. Dehonnem, hun a za züjég? Táncrea perdül, vagy egyedü

vagy nővel; Esetleg itt is lehet kapcsolni a csoportok táncát.

Talán alkalmas lenne itt akár szóló, akár páros ugrós, ill. bot feletti

szóló vagy páros. /Az idő függvényeként, megkockáztatnám még a csép-

táncot, sapka, szék^{táncot} stb. egy-egy villantásnyira/

Nem tartom valószínűnek, de ha lehetséges, a KUSZORI-t feltétlen kel-
lene szerepeltetni; ha máskor nem, egy rövid kivogató verssel össze-
kötve. Ugyancsak jó lenne az alábbi archaikus szöveget beiktatni Reza
néni, /esetleg más/ előadásában:

1./Hát amint a Balaton partján jöttem-mentem, Ezt az aranyos kakaskát
megleltem. Gondutam, a tormához hus is kell, Mingyá meg is sütöttem.

Nágynagyuramnak pedig ajándékba hoztam. Isten éltesse a násznagyokat
sokáig, Keddtől fogva szerdáig. Aggyon a zsitén köztük ollan lóást-
futást, A marcali vásárban 20 év múlva találják meg egymást.

2./Mózes a pusztában egy rézkigyót mutatott népének. Én is bemutatom
az ÉLETFÁJÁT, amér magam voltam a Pardicsonkertbe. A gyönyörüségtől

mingyá elájultam. Odagyün egy angyal, kérdi tőlem, hát te mit keresel
itt alvó gyermek? Montam, hogy ezér a szép életfáér jöttem. Dehát hogy

jöttél, mikor nem hontál sem fűrészst sem fejszét?.. Én megfogtam, a
tövibü kihuztam, és az ékes menyasszonynak ajándéku hoztam. Van ezen

körte, alma, magyaró, tetejibe nemzeti lobogó, meg egy aranyos gerlice,
ki azt csevegi aranyos szájával, szájjon áldás az új házaspárra! /Éljen!

Isten éltesse az új párt sokáig, pénzbe járjanak bokáig. Esztendőre ad-

jon az Isten nekik ollankis Pistát, Aki az édesaptyának pisál pálinkát,

Kettőre meg ojjan kis Mariskát, Aki az anyja helett kisöpri a szobát,

Háromra pedig ollan egy kis Miskát, Aki a zölbu kihajti a siskát."

/a kettő közül talán egyik mehet/

-
"Disznóölésnél, poharazgatás közben ezt szokta dalolni":

Most igyál, mozs van benn,
Mozs van módod benne,
Hej, meginnád te torkos kutya,
Pénteken is, szombaton is,
Vasárnap is, bú nélkül is,
Bundás kuty bőréből is,
Hogyha volna benne.

Szép asszony tőgyéből,
Szüzleány méhéből,
Hej, nincsen ojjan suszter-varga,
Aki abból cipőt varrna,
Hogy ki ne jukadna.

-
Feket városnak fehér tornya látszik,
Látom a babámat, más ölébe játszik,
Ó, te magos ég, Majd kiderülsz még,
Kisangyalom, szeretsz-e még? 1/1

-
Törökkoppány, Varga Ferencné, 1928.

Engedd, ó szentcsalád, hogy akik tisztelünk,
Egykor szent társaságokban örvendezzünk,
A szenteknek seregében, a mennyei dicsőségben
Örökkön örökké vigadhassunk. Amen.

Betlehemnek városkája sok vendéggel van tele,
Eljött József Máriával, már nem férhettek bele.
Keresvén helyt házról-házra, de sehol nem talált,
Hanem kint a város szélén egy rossz istállóba szállt.

Itt kezdődött Máriának a legelső bánata,
Elszámolva szent napjait, Józsefhez imígy szóla,
Én Józsefem, készíts helyet itten e rossz jászolban,
Ha a keményszívűeknél nem fértünk a városban.

Itt az óra, eget ura, lásd, a földön sírdogál,
Hull a könnye, égnek gyöngye, szent orcáján folydogál,
Szent kezeit fölemelvén, nézd, hozzám mint kéredek,
Szűz emlémet neki adom, talán majd megelégszik.

Betlehemnek öszlakói, álmotokból keljétek,
Akit vártok, szomjúhoztok, íme itt van köztetek.
Menny illatja, Máriára, tiszta gyöngyre, gyöngyözött,
Mert közétek érkezett, megváltónak anyja lett.

Készítsétek el a szállást, nyissátok ki kaputok,
József zürget, az üdv előtt ajtótok kizárjátok,
Hallja mind, de egysé szánja, kizárja Szűz Máriát,
Kirekesztik, tovaküldik, az istennek szent anyját.

Egysé cajnál, egysé szán még, Én jó anyám idejőjj,
Itt végy szállást a szegénynél, Én szívemben legbelől,
Hideg van az istállóban, itt szívembe meleggebb,
Kegyes anyám, szállás gyanánt, védő ki e gyarló helyet.

Méltó ugyan nem lehet rá, mert bűnökkel van tele,
De ne vedd meg, éreztessed, kegyes irgalmad vele,
Ha té betérsz gyermekeddel, nyomdokidban béke jár,
Béke, áldás, Boldogasszony, térj szívembe, szállj be már.

7ca

Mikor a Jézus(ezen a földön járt,
Szállást ment keresni, de sehol nem talált.
Bemenvén egy házhól:
Aggyisten jónapot dusgazdag vendéglős!
Aggisten jónapot.
Hogyha adnál szállást
A szegény koldusnak,
A szegény koldusnak,
A Jézus Krisztusnak?

Nem adhatok szállást a szegény koldusnak,
Mert nékem estére lesznek dus-vendégim,
Es azok belőled mind csufot üznének.

29

7ca
Elindult Mária hosszú messze utra. Sirval keresé Jézusát.
Sehol nem találja. Elvitték, elvitték. Meg is kötöztették. Máriának szive szakad
meg bánatában. Visszafelé, mikor jött, találkozik sok népekkel. Megállnak és cso-
dálkozval nézik, hogy ki ez, honnan jött. Az egyik megszólítja, ki vagy, hová
mész!? Mária nem felel. Lehajtott fejjel továbbmegy pihenni egy kis házikóhoz.
Kijövén az asszony és csodálkozval nézi és uyg kijáltja, gyere be Mária; pi-
henj meg énnálam. Bánatom megosztom elfáradt arcáddal.

Gyere ki asszony, gyere ki.

Uzisd rá a kutyákat,
Uzisd rá a kutyákat,
Hadd tépjék össze őt.
Egyik alábába bele is harapott,
A másik a köntösét a földre letépte.

Menny el Péter Menny el a falu végére,
Ott lakik egy szegény özvegy árva asszony,
Özvegy árva asszony, Veronika-asszony.
Aggyisten jónapot szegény özvegy asszony!,
Hogy adnál szállást a szegény koldusnak,
A szegény koldusnak, a Jézus krisztusnak.
Van nekem, van nekem három vetett ágyam,
Amejik megteccik, Jézus lefekhetik.
A fejénél felkelt ragyogó napvilág,
A lábánál fölkelte gyönyörű holdvilág.

XXXX XXXX XXXX XXXX

A dusgazdag lakodalmát mostan tartja,
O hol vagytok, hogy nem szántok
Velem társu jó barátim?
Áspis kigyók vattok, áspis kigyók
A testemet mind elrágják.
O holxx vagytok, hogy nem szántok
Velem társu jó barátim?

31

Hosszu utra elindult Mária szomorú arcával. Keresi szent fiját, sehol nem találja. Apostolok jönnek, megkérdezi tőlük: nem láttátok szent fiamat, az ártatlan magzatomat? Nem láttuk, nem láttuk; mink is azt keressük. Mária visszafordul szomorú arcával. Sok népekkel találkozik. Nézik és az egyik odaszólt neki: ki vagy, honnan jöttél? Mária nem felel. Lehajtott szomorú fejjel megy tovább. A meásheségben meglát egy kis házikót, és oda bement, és leült a kertbe. Kijövén az asszony, ~~sz~~ észre veszi, Máriját. Odakijált neki: gyere be Mária pihenj meg énnálam, elfáradt szomorú arcáddal.

Énekelve:

Mikor az Urjézus ezen a földön járt,
Szállást ment keresni, de sehol nem talált.
Bemenvén egy házhól, dúsgazdag vendéglős.
Agyisten jó estét dúsgazdag vendéglős!
Hogyha adnál szállást a szegény koldusnak,
A szegény koldusnak, a Jézus Krisztusnak.
Nem adhatok szállász a Jézus Krisztusnak,
Mert nékem estére lesznek sok vendégim,
És azok belőled mind csufot üznének.
Gyere ki asszony, gyere ki,
Küsztesd rá a kutyát.
Egyik a lábába bele is harapott,
A másik köntösét a földre letépte.
Menny el Péter, menny el, a város végire,
Ott lakik egy szegény özvegy árva asszony,
Agyisten jó estét szegény özvegy asszony!
Hogyha adnál szállást a Jézus Krisztushak,
A Jézus Krisztusnak az ő érdemlijért.
Van nekem, van nekem három vetett ágyam,
Amellik megtetszik, Jézus lefekhetik.
A lábánál fölkel t ragyogó holdvilág,
A fejénél fölkel t gyönyörű napvilág.

A dúsgazdag lakodalmát most tartja,
O hol vagytok, hogy nem szántok
Velem társul jó barátim.
Rutol kigyók, áspis kigyók A testemet mind elmarják.
O hol vagytok, hogy nem szántok Velem társul t jó barátim!

VII.

Csillagok ragyognak a te fejed fölött,
Ragyogó napsugár ~~hisz~~ életeden.
A sötét felhők közt nyugottan tündökölsz.
Vigyázz mindég reánk Szűzmária, anyánk.

VIII.

Egykoron midőn Szűzmária árvaságán busulva fölmege az olajfák-hegyére, honnéd mennybe ment fija, imátságos szent szive elbágyadá. Hogy ~~ők~~ mijsokáig árvaságra nem hagyám, azonnal Gráblien angyal elébe leszállt. A kezébe fényességben tart egy olajfa ágat, mondván: üdvözlégy Mária, én uszmának szent anyja. A szent fiad hozzád küldött, hogy magához fölvigyen. És azután Szűz Mária szépen haza ballagott, mondván a jó asszonyoknak, szedjenek sok virágot, hogy fölékessem szobámat; eljön értem Szentfiam, és a tizenkét apostolok. Oh Szűzanyánk, mi lesz velünk, ha te itt hacc minket! Ki vigasztalja a mi bánatos szívünket?

9.

Kimegyek szent pitaromban. Föltekintek a magos égre. Ott látok egy kis kápolnát. Kívül irgalmas, belül tömjényes. Abba van egy szent oltár. Szent oltáron szent kereszt, kibe Mária nyukszik. Pokol tőletávozik. Hét csep vére lecseppent. Az angyalok fölvtették. Aranytányérba teszik. Az uristen elejbe viszik. Az uristen is csak azt mondgya, aki eszt a imácságot este, reggel elimátkozza, a hét halálos bűnnel megbocsátatik.

invalida

34

Hát ugy hallottam ugye, hogy mikor a Jézust a Heródes katonái üldözték, akkor egy zsidó házhól beszaladt, ahol éppen meszelés volt. És mindenki volt pakulva, csak egy nagy disznóforrázó teknyő vót a lakásba. És akkor monta Jézus a zasszonnak, hogy őt rejtse el. Az monta, hogy nem tudja máshova elrejtteni csak a teknyő alá. És akkor Jézus bebujt a teknyő alá, s akkor mentek a katonák oga be, az üldözői, és kérdezték hát, hogy mi van a teknyő alatt.; hát a zasszony monta, hogy egy disznó. Fölemelték a teknyőt, és ténleg hát egy disznó vót a teknyő alatt. Tehát a zsidóság ezé nem ehette meg abba az időbe a disznóhúst, - Jézus átváltozott disznóvá. És nagypénteken azóta nem szabad meszelni;

Tab/Bábonymegyer, Hajcsár Józsefné, 1912.

(+)
Apáca-iskolában tanult betlehemes/Mesztegnyő/

Pásztor, mit jelent
Az a fényes csillag fenn?
Én még ojjant nem láttam,
Bár sok időt számláltam.
Magam sem vagyok gyerek,
Még nem láttam ily remek,
Tündöklő szép csillagot,
Maj felettünk ragyogott.
De im itt jön valaki,
Majd még fogjuk kérdezni.

Angyal vagyok, pásztorok, ne féljeteK,
Betlehembe énvalam eljöhettek,
Ott született Isten fia, *Világ megváltója,*
Ott fekszik a jászójba,
Szénán, szalmán, rongypójába,
Világ megváltója.

Pásztor, barát, így hát menjünk,
Ajándékot is ma vigyünk,
Mindenkitől, mi tellhet,
Csakis asszerint vihet.

Én viszek egy bránkát,
Tejét, turót, vajcskát,
Aranyat nem adhatok,
Mert szegény pásztor vagyok,
Aranyat nem adhatok,
Mert szegény pásztor vagyok.

Menjünk el hát mindnyájan,
A fényes csillag után,
Köszöntsük a kisdédet,
Ki üdvönkre született.

Üdvözlégy, áldott légy,
Született kisdéd,
Mi köszöntésünket
Most szívesen vedd.

-Nem mondtam el ám mindent, hattamm ki belőle sokat, elfelejtettem; még az angyal mondja, hogy-:

Glória!

In exelcisz deó!

-Akkor mondja az égyik pásztor, hogy ki vagy?-

-Mondja a másik pásztor, hogy-:

Angyal vagyok, pásztorok ne féljete!
Kerácsonkor játszották ezt a pásztorjátékot, 2 pásztor volt fiu, és egy angyal, nő. Várheli Nándor kántortanító írta-

Szenyér, Németh Józsefné, 1916.

1
/Orsósné karácsonyi éneke:

Jók legyetek gyerekek,
Szent karácsony közeleg,
A jó Isten, ~~Már~~ az ember.
Kisjézuska gyün, a vendég.

①

Orsósné Istváné (a gyűj. I. Swast-Karácsony;
Zoltán Gyula, köze.

Hogyha előbb fölébrettem vóna,
Kisjézuskát megláthattam vóna,
Mer megcsendült a filembe
Kisjézus mondása,
Palkó öcsém,gyere velem,
Te is lehetsz társam.
Még od van a Gyuri bácsi,
A régi bojtára,
Huzd fel János féléves dudádat,
Te meg József cifra furugládat.
Fujjunk néki egy dudát,
Tiszteljük a Jézuskát
Rongyos istállóba.

Megszületett Jézus
kemény hidegbe,
Nincsen néki ágya,
Csak szalmán fekszik
Világnak,világnak,
Világváltója.

Adjon az Isten bé buzát, borockot,
Kurtafarku malacot,
Csutoránknak feneket,
Tarisznyánkba kenyeret.
Hadj ihassunk, had eheessünk eleget.

-Ezt karácsony este szoktuk mondani-

Az ujesztendőbe,
Minden idejébe,
Látjuk a Jézust
Drága kedvibe.

Aranyostor a kezibe,
Bécsi-piros zsebkendője.
Ha fűring a farsang,
ötödik ~~haxaxik~~xa farsang.

Árkus-bárkus jó feláraztál,
Mikör a menyasszonyt
az ágy alá dobták.

Uj esztendőbe mink imádjuk,
Ujesztendőben mink vigasszuk.
Áicsértessék a Jézus Krisztus!
- Ijenkor kapni szoktunk valamitü

A sirkertben hitfáklyák lobognak,
Sziveink folyvást csak azért dobognak,
Hogy a végszóra, majd ha por lesz testünk,
Mennybe vitessünk.

- Ezt ugy tanutuk mi a nővéretől, apácáktól tanultuk mink ezt-

(H)
/állítólag Gárdonyi Géza által írt szöveg és dallam is/

Karácsonyi ének.

Fel/nagy öröme, ma született,
Aki után a föld epedett,
Mária karján égi a Lény,
Isteni kisdéd szűznek ölén.
Egyszerű pásztor jöjj közelebb,
Nézd a te édes Istenedet!
Nem ragyogó fény közt született,
Bársony ágya nincs neki itt,
Csak ez a jászoly, koldusi-helyem
Rá meleget a barom lehel.
Egyszerű pásztor térdeden állj!
Mert ez az égi, s földi király!

Helyi népdal 1930-éves karácsonyi ének

- - - - -

Világi ének Gárdonyi Gézától

Gyöngyélete van a szőlősgazdának,
Gyöngyebb, mint a püspöknél a huszárnak,
Szüret után, ha beül a pincébe,
Hej, aszondom! megával, a püspökkel sem cserélne!
Szép találmány a sok gőzös-masina,
De a legszebb találmány a csutora,
Igazságot szed az ember belőle,
Hej, aszondom! jobban viszi az az embert előre!.

Karácsonyi rigmusok.

1.

Siessünk, siessünk,
Betlehembe mehessünk,
Ott van a mi Jézuskánk,
A kit régen keresünk.

Vedd fel juhász az bundát,
Takargasd be Jézuskát,
Mert nincs neki bocskorkája,
Sem sarkantus csizmácskája.
Fázik az ő lábacska.

2.

Pásztorok! keljünk fel,
Hamarébb duljunk el
Betlehem városába,
Rongyos istállócskába.
Siessünk, ne késsünk
Mi urunknak tiszteletet tehessünk.

3

Krisztus urunkna áldott születésén,
Angyali verset mondjunk szent ünnepén,
Mely Betlehemnek kebelében régen,
Zengett eképen:

Dicsőség magasságban Istennek,
Békeség legyen e földön embereknek,
És jó akarat mindenféle népnek,
És nemzetségnek.

Budapest, Martalits Imre könyvnyomdájában/Eszterházy u.5.sz./kapható

A hiányos füzetből ez az egy lap marad meg, ami annál érdekesebb térről tanuskodik, ui. az 1-2 strófa a népi betlemezés énekbetétjeként szinte minden somogyi játékban szerepel; míg a 3 vers nem. Ez viszont megmarad a református énekkönyvben, amit máig is énekelnek karácsonykor. Ez két dolgról ad hirt: vagy olyan istórástól hallotta a szövegközlő, aki már eredetileg is egybeénekelte a 3 versszakot/hiszen mind a karácsonnyal kapcsolatos/, vagy a téma kedvéért-nem törődve, honnan származik- ödszeállította ezt az egyébként kedves népies énekkontaminációt; talán az is előfordulhat, hogy a 19. században még nem vált szét e két énekfajta, amit a betlehemesek együtt énekeltek. U. előfordult, pl. református faluban is,/, hogy a Kemencéről átjárt fiúk a hivek kedvéért beépítették reform. énekeket is; olyan lehetőség sincs kizárva, hogy a bucsuról hazamenet, a "kódisos" énekösszeállításáról van

"Muzsai Korus"
Pécsi Király tere

Sümegeen láttam háború után a vak koldusokat. Nem históriásoknak hívták ezeket hanem énekeseknek. Ottan lenyomták az egyházi szöveget, és ezt énekelték ott a népnek. Ezzel pénzt szereztek maguknak. Ezek az emberek nem sümegiek voltak. Búcsúban ott voltak, és néha nyáron is jártak házról-házra... Gombos harmonikával kísérte magát, gyönyörűen énekelt. A felesége szedte a pénzt. Jobban Mária és történelmi énekeket szoktak előadni, históriákat.

Sávoly, Kocza Jenőné, 1920.

Babai Károly szegény kőműves volt, kunyhóban laktak. Panduri vasutas volt. Elküldte a feleségét a Pandurihoz: Panduri bácsi, azt üzeni a Babai úr, hogy adja kölcsön az újságot... A lánya sikkasztott a tanácsnál, és találtak is nája egy dallamot:

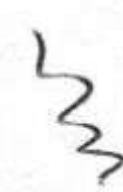
Panduri bácsi Bözsi lányá de csinos,
Van is nekim pongyolája, divatos,
Ha nem volna divatos a pongyolám,
Nem is tudnék sikkasztani igazán.

Perecárús volt az apám egykoron,
Pereceket árulgatott egy boton,
Ha nem volna pereces az én apám,
Nem is tudnék sikkasztani igazán.

/Több strófája is volt, az utolsó két sor azonos volt. A tanácsok megalakulásakor keletkezett ez a dal... A Babai itt szokott ülni a templomnál és mondta a szöveget:

Kőművestül és az ácstól,
És a zöldhasú takácstól,
Ó, ments meg uram minket.

Sávoly, Béres Gyuláné, 1935.

A fényes nap immár elnyugodott,
A föld színe sötétben maradt,
Nappeli fény éjjelre változott,
Fáradtaknak nyugalmat hozott.

Minden állat megy nyugodálomra,
Az Istentől kirendelt álomra,
De én Uram úgy megyek ágyomba,
Mintha mennék gyászos koporsómba.

Midőn ágyam adom testemet,
Deszka közé zárom életemet,
Hosszas álom érheti szememet,
A kakasszó húzhatja végemet.
.....?

Irogzemese/Ürög/,.....?

- - - - -

Kiráj mennyből méltóság,
Jaj, de fázik.
Könnyektől ázik,
Sűrű csöppökkel,
Sűrű csöppök, mennyi könnyek
Értünk lehulltak.
Ezek a mennybéli vizek
Lelkünkre fojtak

"Édesapám járt valamikor gyerekeké kis Jézusát köszönteni, és akkor
-ezt az égyet megfertőttem...."

Irogzemese/Ürög/,.....??

Ojjan lakodalmat kezdének,
Jézust is elhítták vendégnek,
Ugy követték tanítványi,
Mint a tyukot a fiat,
Kánnán mennyegzőbe.

János, Zakariásnak fíjja,
Kinek sarkáig ért a hájja,
Ugy megpörgette Magdolnát,
Mind elrugta a patkóját,
Kánnán mennyegzőbe.

Minden gazda, ugy mond, elsőben,
Jó bort tesz a vendég elébe,
De te a jót hátrahagytad,
És az alávalót adted,
Kánnán mennyegzőbe.

-Wén ojjan hatéves kislán vótam, mikor a most 90 éves nagybátyám, -aki majnem má szegénykém haldoklik, -annak a lakodalmába; egy ekkor 80 éves nagybácsi éneköte, és így monta egyedül járta, hogy: Ojjan lakodalmat kezdének... így táncöta maga; s akkor tanutam ojan picí koromba... éne nem tudom másík elejit... nem hallottam én senkitö,...."

Iregszemcse/Ürög/, 1981. máj. 15. /Bartók Béla szobrának leleplezése után rendezett ünnepségen összegyült asszony-társaságban... /?Ilonka néni.

- - - - - Afrikai paprika, papucsba jár a liba... - - - - -
Házunk előtt gyalog ut, ~~az~~ jár egy gyocsos tóth. Kiabál vegyenek, gyó-
csot mást egyebet mert egy füstös konyhára, több kell mint egy tisztára,
Kicsapó, becsapó, „eszélő meszelő, Rántó lábas serpenyő, Hát a kávé pörkölő,
Kis kanál, nagy kanál, Ragyog a konyha falán.

- - - - -
Ételek

Savó leves, neve kudari, savót fel kell forralni tejjel behabarni.
Cibere leves, buza korpát megkel piritani, vízzel fel eresztetni, felfo-
ralni, tejjel be habarni, ecettel ézesíteni.

Bőjti napok egész évben péntek, advent és nagyböjtben szerda, péntek
szombat napok. ezen napokon halat olajon sültve.

Görhöny enek neve, kukorica lisztből prószát olajjal sütve, cukros
mákkal, keverve kukorica lisztet és olajat téve hozzá vízhozadásával
öszegyurni és zsemlye nagyság formákra alakítani, közepére kis lukat
formálni uj hegyel és a mélyedésbe olajat önteni, olajos tepsziben meg-
sütni.

Kukorica gánica, kukorica lisztet olyan krményre főzni hogy kanálal
tejfeles kanálal ki lehessen szagatni, tejjel és túróval össze ke-
verni, melegen fogyasztható.

kukorica kásából kását főzni tejben és hintelék tejjel vagy olvasztott
vaj cukorral/kukorica lisztből pipice/ forró tej vagy vízben kukorica
lisztet sürüre főzünk és tejjel vagy olvasztott zsirral tányéron ki si-
mitjuk cukorral izesítjük.

- - - - -
Még vanna vigilia böjtök Husvát előtti szombat, Pünkösöd előtti szombat
Mindenszentek előtti nap, Karácsony előtti nap, Hamvazó szerda.

A régebbi őrök nyírfakéreggel sipoltak, kűcsűgdudát csináltak tejesfazékból dísznóhólaggal és náddal. A sippel kísérték a nőtáját, amíg tartott a regélés. A botunk ojjan volt, mint a betlehemeseké, láncosbot. Egyná vót a dudu, többinél bot, egyná meg a sip.

Ugyanazzal a csoporttal mentünk regóni, akik betlehemezni szoktunk, s oda el köllött menni, ahol betlehemeztünk, elvárták, hogy menjü. Mi kb. 14 éves korig csináltuk, huszenötig még csináltuk a regélést. Karásony estén szoktunk menni regónyi, ahová már beeresztettek bennünket kis Jézust küszönteni. Mikor az ajtón mentünk be, ná keztek is a regélést: Ha beeresztenek, Becsiszegünk-csoszogunk.. A ruha régen rongyoskás volt... Legutollára a cigányok voltak 12 éve itt, B. szentgyűrgyön.

Farsangkor fölültöztek menyecskének, katonánsk, állapotos asszonynek, a nők férfinsk ültöztek. Álarcképeket is vettek föl. Volt őrűg, meg szalmával körül volt tekerve a lábuk, s testük. nagy rocsajt csináltak Rigmust nem mondtunk, csak házrú-házra mentünk, de nem szóltunk semmit. A gyerekeknek vót egy pálcájuk és arra kaptak peracet. A fölűttek már csak este mentek el ismerősűkhűz szóra-kozásbul.

Hamvaszórerdán volt egy papnak ültözött, vitte a hamut és vval megkente a "püspűk" a homlűkot. Aztán jűtt a halálnak ültözött és küszűrlte a kést, kaszát. Oszűt mondtuk, mér etted meg a szűrogát. Ez csak őrűgy volt, hogy megtréfálják a házűket, főleg a lányosházűket. /1. Tapsony, Nemesvidi adatsűnk/.

mondásai
Balatonszentgyűrgy: a betlehemezűk el.

...../horvátul/"Ez egy karácsonyi köszöntő"...

Evvel köszöntöttem be karácsony szentesét, amikor az asztalhoz ül a család. Az asztal le vót terítve három abrosszal-A három abrossz az a három kirájnak ajándéka...tiszte szép fehérek,..oszt az asztalra tettünk pénzt,mézet,fokhagymát,..volt ott takarmány, mindenféle vetemény,....másnap reggel is annál reggeliztünk. Szokták mondani,hogy a füst akire száll,abban az évben meghal. Tettünk még oda egy porció szénát,ekevasat,kötelet,szakasztót, beme kukorica,hogy baromfiak is részesüljenek egy kis áldásba. Volt ott aszalt szilva,dió,ezt-azt,és mikor gyűttek a pásztorok, hajtottak este,Ádám-Évkor,akkor abból szoktunk annyi a pász-
tornak belőle.Mer a pásztorok találták föl először a kis Jézust. A többit el szoktuk osztogatni ,akik gyűttek köszönteni,Jánost, vagy mást. "

- -

Szokások

"....ez vót a tavaszi szórakozás a nagybójtbe.Vittünk pattogatott kukoricát,mert valamikor nem vót ám csokoládé,meg narancs,Akkor ott ették,szórták a kukoricát/és megkinálták a legénykéket is/.

- -

Buzsák,Perusza Jánosné,1893.

Április 25-én, Márok/Márk/ napján körmenetben mentünk elől
a határjárásba. A pap mentélül, s a kántor, ezután meg a nép.
A határkerülésbe mentünk régen, de most má nem. Akkor kimentünk
ide a határ szélébe a buzatáblákhoz. Ott imádkoztak. Az even-
gáliumot. A világ négy tája felé fordul közben a pap, közben
a szentölővel-szentölt viz van benn-megszentöli a határt.
Előtte azonban a Mindenszentek litániáját énekültük menet
közben. Utána történt a világ négy tája felé fordulása a
papnak, hogy megszentelje a terményt, búzaszentelésnek is
mondjuk.

Hallgasd meg, hallgasd meg,
Hallgasd meg Uram könyörgésünket,
Engedj minékünk szép csendes essőt/időt/,
Kegyelmes Isten, irgalmazz minékünk.

Hallgasd meg, hallgasd meg,
Hallgasd meg Uram könyörgésünket,
Engedj minékünk szép tiszta időket,
Mennybéli Atya-Isten irgalmazz minékünk.

Mátálás, mátkáló vasárnap-kishúsvét

Húsvét után, kishúsvétnak hívtuk, de különben mátkáló-vasárnap, én is vittem, mint kislány-komatálat-. Az én nővérem küldte a leendő komájának.

Ezt a tálat úgy készítették el az édesanyám, meg a nővérem. Jó nagy "sikértányér", nagyobb, mint a fehér másik rényérek, szépen megrakták kelt fánkkal, nagyon szép volt, sokszor még "szllangja" is volt a fánknak, és akkor középre egy literes pirosbort, övegbe; alma volt. Egy szál rósmaring vót körül a sikértányérba a tésztaáná, így körülfogta a szélinél.

És akkor be kellett köszönni: Dicsértesséka a Jézus Krisztus!ú Bentiek: Mindörökkén, ámen!-S akkor elkezdtem:

Komatálat hoztam,
Meg má aranyoztam,
Koma kütte komának,
Váltsa föl magának,
Ha nem váltja magának,
Küldje vissza komának!

Én volta ojjan 9-10 éves, a nővérem az má volt ojjan 16 éve körül, 17-18 éves.

Akkor azután, mikor jöttem a templomba, a harangok alatt találkoztak-a somogysádi nagytemplom harangok alatt-, ottan meg szokták várni egymást, és amikor odaért, megcsókolta: Isten hozott kedves komám"

"Szép szemkendőveé leteridve a komatál, világoszöld, fehér, vagy rózsaszínű volt. A koma f. lbontotta, kicserélte a tette rá másikat, magát és visszaküldte a hasonló ajándékot. A fehér kendőt meg ott fogta magának, és azt is kicserélte és úgy küldte vissza tőlem, ugyanabba a sikértányérba, amib én vittem a nővérem küldeményét. És ezután történt a harangok alatti találkozás".

Csombárd, Szabó Györgyné, 1922.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Szabad-e a Háromkirajok szent csillagát bemutatni?

-Szabad, gyertek be!-

Ének: Háromkirajok napján

Országunk egy sítapján,

Dicsérjük énekekkel,

Vigadozó versekkel,

Egy csillag, egy csillag,

Szép napunk támad, szép napunk támad.... stb. 4 verssel.

"Föl vótak öltözve. A régi asszonyoknak vót ojjan régi fehér alsó ruha, csipkézs volt. Rajuk vették, mint egy karinget....

Kemény pappirbol csináltak nagy magas csákót, szines peppirbol mind a háromnak maá színü volt. Telázslipappirbol szokták díszíteni, és allul kereszték voltak a szélü/a fejperemél/, ijjen aranszinü, rózsaszinü... volt náluk ojjan kiugrasztó szitafél, egy ojjan rugósx szerkezet, ami könnyen járt, a szitába egy kis gyertya égett. A szitán volt egy csillag, aranypapirbol. Ez volt Sárdon"

"Ugyenez volt helyben -Csombárdon-, de itt négyen csináltuk, itt már a Heródes is szerepelt; egy hosszú fakard volt a kezive, s mintha vágott volna, csinált ijjen jelleket.... Nagybajomba isá is csinálták is, csak ugy hallottam a régiekötől."

Csombárd, Szabó Györgyné, 1922, és Sótonyi Sándor, 1923.

/énekek/

Mennyből halljuk az angyaloknak hangját.
Szerte zengő dicsőséges szent szavát.
Hirdeti a nagy örömet tinéktek.
Ma született a ti idvezítőtök.

Ma született Urjézus a Mesijás,
Hozott nekünk istentől szabadulást.
Zendüljön hát ma tőlünk álló-ének.
A mi áldott drága jó istenünknek.

Egy új csillag ma tűnt föl az egekre.
Hű pásztorok a Jézushoz vezetve,
Elvezeték a Jézus bölcsőjéhez,
Ki a bűnös lelekkért ma született.

Napkeletről bölcsek Jézushoz jöttek,
Egy új csillag elvezérelte őket,
Ez a fényes csillag még ma is ragyog,
Vezessen el titakat is Jézushoz.

/Kántálóknak hívták, akik énekelték, Györgyfalván, Ott születtem én, 1916
jan. 3-án, László Mihály/

/25-én karácsony este éfél után, mikor kijittünk az éjféli miséről; egész
hajnal-reggelig a lányok, legények összecsoportosultak, meg a menyecskék,
fiatal emberek, tizenöt-huszával és járták házrul házra az ismerősöket
meg a jó szomszádokat és ottan elénekülték esztet, kántáltak. Kántálás u-
tán igyköszöntöttük a házigazdát, s úgy mentünk be a konyhába:

Agyon isten bort buzát, barckot,
Szörösfarku malacot,
A pohárnak feneket,
Hogy ihassunk eleget.

Tudom, hogy disznót öltetek,
Kolbászt, májast töltöttetek,
De ha nekem nem attatok,
Dögöjjön meg a kutyátok,
Ne köjközzön a macskátok.

Karácsonyi ének, kösöntő:

Ó te Gyurka rajjal elkis tized,
Fonraj hamar ety kis edestejed.

Cukrot, meket, irós - vaját, bőven régy belije,
Vihessünt a kis Jézusnak öleget belölle.

Ó te Miska vedd föl a dudédát,

Fujjal nekünk nép ugros nótákat.

Mig a bárány megérkezik, addig is vigadjunk,

Jézus, Mária, Józsefnek éreget mondjunk.

Ígyt.: Háromkirálók napján...

Háromkirálok napján,
Országunk egy istápján,
Dicsérjük énekekkel,
Vigadozó versekkel.
Szép jel és szép csillag,
Szép napunk támad,
Szép napunk támad.

Betlehemjáráskor:

Betlehemjáráskor annyi sok szép baba vót benne, abba a betlehembe.
Jártak azok a legénykék... Tánctutatták a babát, egy a betlehem háta mögö
át, asztán vót benne kéményseprő is, a vállán vót a létra, söprű a hóna
alatt nekije, -ahogyan vitték a kéményseprük-, Vót ben ördög, aki egyszer
előugrott, s aszonygya:

Ime kéményseprű megérkeztem,

Füstfaragásimat bevégeztem.

Messze tartományból xidejértem,

Jézus tiszteletét hogy megtegyem.

-mikor ez emonta, akkor kivonták, s beugrott a zördög, aszonygya:-

Ékolbeli örgöd megérkeztem,

Ezen kéményseprűt észre vettem.

Ezen kéményseprűt észre vettem,

Kit már ojan régen megszerettem.

Szentcsalád-jaráskor:

Szállást keres a szent-család stb...

Belépéskor:

Ime elhoztam hozzátok a Szüzanya szent képét,

És vel együtt méhének áldott gyümölcsét az Urjézust szent Józseffel
együtt. Azt hiszem, szívesen attok néki szállást egy napra.

Fogadják:

Üdvözlégý Szüzmárijja, ölülok, hogy e szentképwt hajlékomba fogadhatom.

És neki egy napra szállást adhatok.

Enekelik utána:

Atyafiju és szentlélek isten,

Áldja meg e háznak gazdáját mindenben.

Nyerjen egykor menyben örök boldogságot,

Amiért e szentképnek ő szállást adott.

Szent János apostol szép kegyesáldása

Szálljon alá ezen tisztességes házra.

Nyerjen egykor menyben örök boldogságot,

Amiért e szentképnek ő szállást adott.

Az ur Jézus Krisztus drága szent keresztje

Legyen ezen húznak tetejefödele.

A három vassöge, ajtaja kilincse,

Hogy a gonosz sátán meg ne kísérthesse.

Az ur Jézus Krisztus töviskoronája

Legyen ezen háznak ajtajának zárja.

Négy evangélista ájjon négy sarkára,

Legyen az őrzője a szép Szüzmárijja.

Tehát aki ezen házba akar jönni,

Jól meggondolja hogy kell ide belépni.

Dicsértessék Jézus, így köszönt az ember,

Száz napi bucsut nyer mindörökkön. Ammen.

Szeretettel járjuk a szentcsalád utját,

Hogy megvigasztaljuk a szantséges Szüzanyát.

Szentcsaláddal jöttünk e megbékült házba,

Hogy áldását kérjük minden lakójára.

Ha az ut elfáraszt és kihal az ének,
Ki ad vigasztalást a falu népének,
Majd te drága szent Szüz, kinek képét hoztuk,
Imádságból tűzzük föléd a koszorút.

Ily késő éjszakán szent Józseffel keres szállást Betlehem tájékán,
/énekel, de csak Tukoráné tudja tovább/

Nayonitörkö
(merácsolás)
(kakasütés)

87-

Nagycsüggörtökön délbe kezdtek meg a merácsolást. Akkor azt szoktuk mondani, hogy: "Mirrácsen, mirácsen cwölvi/merácsolunk-kereplünk tizenkettőkor/, a délutáni látániai harangszókor mondtuk, hogy: Mirrácsen, mirácsen ersti rózenkranc/merácsolunk első rózsakoszorúra/, utánna vót, Mirracsen, mirracsen sweti rózenkranc/merácsolunk a második rózsakoszorúra/, a beharangszóra, Mirrácsen, mirraácsen comi rózenkranc. Mior vége volt a litániának, akkor, Mirrácsen, mirrácsen Áve Mária. Így végimentünk a falun, minden ötödik háznál megálltunk és ezt emondtuk, ezt a merácsot. A

/ A hangkeltő eszközként a merácsot-kereplőt és az un. bumment használták. Ez utóbbi kalapálásszerű hangot adott/. A reggeli harangszó helett volt, Mirrácsen, mirrácsen ten Engrusz, szen Grusz barszte Kriszt katolise Mence peten musz aliav dik mir und peten trei^fater unzer um tráj Áve Mária.

A reggeli-hajnali merácsolás szövegét így javítja bátyja: Mirrácsen, mirrácsen in englisen Grusz, vasz ten tfisz katolisen Mence peten musz. Mir fon áuf di Kni und peten tráj Fater und tráj Áve Mária.

Husvátnapján meg mentünk hárman, egy merácsoló vót, meg kossárral, és mentünk házrul-házra: Mirrácsen, mirrácsen mir Auszteráj, hogy kapjunk tojást. Mikor befejeztük, összementünk ahol szoktunk alunni-mer egy helyről indultunk el-s elosztottunk a tojáson, mindenkinek jutott 20-25 tojás, nyers-tojás volt... Volt, ahol záptojást adtak, aztán neki a ház falának! Odavágtuk a ház falának.

^hakasütés.

Emlékszek, legutóbb 1939-be vót a kakasütés. Hushagyókedden elkezdődött a bál a kocsmába, mulattunk reggelig. Hajnalba a fiatalok összebeszéltek és elmentek kakast lopni. Ivirradkor megkezdődött a kaksütés. A lopott kakast beletették egy fazékba, úgy hogy a kakas feje kind vót. Ástak egy lyukat és abba tették, úgy hogy csak a feje volt kint a kaksnak. A fiatalok üthettek, bekötötték a szemét, s nála volt egy csép és körülforgatták az ütőt, s az meg bekötött szemmel kereste az udvarban, hogy merre is lehet a kakas feje, de csak egyet üthetett a kakas fejére. Ha nem talált, fizetett egy liter bort. Sokszor tiz-tizenöt is ütött, mire valaki eltalálta. A nyert bort a kocsmárosnak ki köllött hozni az asztáira, s a kakást

Nagycsüggörtökön délbe kehdtük meg a merácsolást. Akkor azt szoktuk modanyi, hogy: "Mirrácsen, mirácsen cwölvi/merácsolunk-kereplünk tizenkettőkor/, a délutáni litániai harangszókor mondtuk, hogy: Mirrácsen, mirácsen ~~eseti~~ rózenkranc/merácsolunk első rózsakoszorura/, utánna vót, Mirracsen, mirracsen sweti rózenkranc/merácsolunk a második rózsakoszorura/, a beharangsóra, Mirrácsen, mirraácsen comi rózenkranc. Mior vége volt a litániának, akkor, Mirrácsen, mirrácsen Áve Mária. Így végimentünk a falun, minden ötödik háznál megálltunk és ezt emondtuk, ezt a merácsot. A

/ A hangkeltő eszközként a merácsot-kereplőt és az un. bumment használták. Ez utóbbi kalapálásszerű hangot adott/. A reggeli harangszó helett volt, Mirrácsen, mirrácsen ten Engrusz, szen Grusz barszte Kriszt katolise Mence peten musz aliav dik mir und peten trei⁴ater unzer um tráj Áve Mária.

A reggeli-hajnali merácsolás szövegét így javítja bátyja: Mirrácsen, mirrácsen in englisen Grusz, vasz ten tfisz katolisen Mence peten musz. Mir fon áuf di Kni und peten tráj Fater und tráj Áve Mária.

Husvátnapján meg mentünk hárman, egy merácsoló vót, meg kossárral, és mentünk házrul-házra: Mirrácsen, mirrácsen mir Auszteráj, hogy kapjunk tojást. Mikor befejeztük, ő szementünk ahol szoktunk alunni-mer egy helyről indultunk el-s elosztottunk a tojáson, mindenkinek jutott 20-25 tojás, nyers-tojás volt... Volt, ahol záptojást adtak, aztán neki a ház falának! Odavágtuk a ház falának.

⁴akasütés.

Emlékszek, legutóbb 1939-be vót a kakasütés. Hushagyókedden elkezdődött a bál a kocsmába, mulattunk reggelig. Hajnalba a fiatalok összebeszéltek és elmentek kakast lopni. Ivirradkor megkezdődött a kaksütés. A lopott kakast beletették egy fazékba, úgy hogy a kakas feje kind vót. Ástak egy lyukat és abba tették, úgy hogy csak a feje volt kint a kaksnak. A fiatalok üthettek, bekötötték a szemét, s nála volt egy csép és körülforgatták az ütőt, s az meg bekötött szemmel kereste az udvarban, hogy merre is lehet a kakas feje, de csak egyet üthetett a kakas fejére. Ha nem talált, fizetett egy liter bort. Sokszor tiz-tizenöt is ütött, mire valaki eltalálta. A nyert bort a kocsmárosnak ki köllött hozni az asztalra, s a kakast

"...akkor lett Bizén pásztor. Igy husvét napján együtt hozzánk a biró, nagyszombaton, mondanyi, hogy Gyuri bácsi! hónap csak a falu végéig hajtsa ki a disznókat, ott megfordul és visszaeressze a jószágokat. Mindenki várja a kisajtóba a jószágot. És ugy gyűjjön, hogy akasszon a nyakába abroszt, kosarat, hogy összeszedje a kalácsot, meg ki mit ad. ...kapott pálinkát, bort, mindent, sunkát, ki mit tudott. Mikor odaért má a falu főső feléhö, hozzánk, ott má tele vót az abrosz...ott kitette, s ment tovább. Minden évben megvót ez Bizén husvét napján, mig ott vóg.

Szokákolás

"....ez vót a tavaszi szórakozás a nagybőjtbe. Vittünk pattogatott kukoricát, mert valamikor nem vót ám csokoládé, meg narancs, Akkor ott ették, szórták a kukoricát/és megkinálták a legénykéket is/.

Buzsák, Perusza Jánosné, 1893.

--

Husvét

Amikor husvétkor a szenteltet/ételszentelményt/ viszik haza, sietnek, hogy aki legelőször hazaér, az végzi be legelőször az aratást.

És amikor megszólálnak a haranagok, meg kell rázni a gyümölcsfákat, hogy bő, jó termés legyen.

A szentel barkát nem szabad bevinni a házba; kitűzik a kertbe, hogy bele ne vágjon az Isten haragja/Ménkü-villám, természeti csapás/.

A szentelt tojás háját is kiöntik a kertbe, hogy ott is jó termés legyen.

Csonkacsütörtöki ördögözés

A húshagyókeddi/farsangvége/álarcos-maszkás alakoskodások, tréfás-játékos szokások után, valamint a hamvazószerdai mérsékelt hangulatú népi hamvazkodást követően még egy olyan tréfás szokás következett, amit szinte minden somogyi faluban csináltak egészen a II. világháborúig/helyenként még utána is néhány évig/. Ez az alkalom volt a "hosszi bőjt"-kezdet utolsó vidám szokása, amit a fiatal legények jártak "ördögözni" a lányos házakhoz. Nemesviden, Tapsonyban még jól emlékeztek mind a középkorúak, mind az öregebb adatközlők a csonkacsütörtöki ördögözésre.

"Húshagyókedd után, csütörtökön, -ezt mondták csonkacsütörtöknek-, 6-7 szeméj, ojjan 16-18 évesek jöttek. Egy köztük a "halál" fehér lepedővel, liszttel befujva az arca, nála kasza. A többiek meg ördögnek voltak öltözve, szarvval, farokkal, álarc volt az ördögöknek. Ez volt ruhaféléből is, volt akit úgy festettek be, korommal stb. kentek be. Hitványféle ruhájuk volt. Farok is volt nekik. Volt, aki fekete kesztyűt húzott, vagy koromba mártotta a kezét, azért, hogy, amikor a lányokat előhúzták, csupa kormosak lettek a lányok. Amikor bementek a házakhoz, azt kérdezték: Megetted-e a zsirossát, vagy mér ettétek meg a zsirost, a hust? Ha megették, ha nem, akkor az illetőt kivitték, bekenték, be a hóba mártogatták bele/vagy a porba, ha nem volt hó/. A lányok sikogattak, rikogattak, s utána mentek tovább a másik házakhoz, s ott is azt csinálták. Inkább a lányokat ijesztegették... Az ördögök szarvát úgy csinálták, hogy piros ruhaanyagba tettek fűrészport, hogy keményen álljon..." -mondotta Makai János/1892/ és leánya. A Tapsonyban élő Laskai György-aki 1920-ban született és Makai bácsiéktól tanulta a szokást, még a következőkkel egészítette ki az általa is üzött játékos szokást:

"Én szoktam lenni a vezérördög. Volt nálunk ojjan szigony, mint a régi halászoknak is volt, amivel halat szoktak fogni, meg volt kasza a halálnál. Fekete passzentos vagy briccses nadrágban voltunk fölöltözve, fekete álarcba, piros nyelvet és hosszú farkat csináltunk... mikor bementünk a lányos házakhoz, azt kérdeztük, hogy: Megetted-e a zsirossát? Akkor aztán kivittük az udvarra, s ott bekentük, meg meghentergettük a hóba...."

Nemesvid, Tapsony.

Somogyban is gyakori szokás volt a Krisztus Koposrója ünne-
pén, pl. Kányában, hogy a ministráns-gyerekek felkiváltva őrizték
a koporsót; le volt terítve fekete drapériával és a négy sar-
kánál egy-egy gyertya égett állandóan. E biblikus ihletésű misz-
térium egykor talán még színesebb-gazdagabb lehetett, ahol a fel-
nőtt egyházi előljárók is résztvettek a gyakorlásában.

Nagyszombaton/de Urnapján is/ körmenetet tartottak a Szent János
szobornál, it megkerültek. A pap fölött az előjárók vitták az
"umbellát", a gyermekek pedig négyen kis csengővel kísérték és
időnként csengettek is. a menetben vitték még a keresztet és
a templomi zászlókat is.

Az Urnapján a körmenetet hasonlóan végezték. itt azonban már el-
készítették a máshol is honos lombátrát, ahol a pap áldást osz-
tott és kismisét tartott. A sátordiszítésben megtisztelésnek szá-
mitott mindenkinek, ha résztvehettek a lomb és virágok felraká-
sában.

A kányai templom Szent László dedikációját viseli, s e napon
volt a falu legnagyobb ünnepe a búcsú: június 27-én.

Az ősi eredetű határgájás szentelményesített változata a bú-
zaszentelés Szent Márk napján volt, ahol is a pap vezetésével
szinte az egész falu apraja és nagyja kivonult, s a pap megál-
dotta a határ terményeit. A szokásos keresztvitel, zászlóhordo-
zás itt is szerepelt.

Sajátosan szép szokás volt Kányában a Virágvasárnapi "kopogta-
tás". U. i. mielőtt az első mise megkezdődött volna, a templomajtó
be volt csukva, és bent vagy a káplán, kántor volt. A nép előtt
álló pap hároszor kopogtatott az ajtón, Mondvánx a belül lévő
"Ki vagy?" - A pap kintről felelte: "Én vagyok a Názáreti!". bent-
ről a válasz: "Üdvözlégy Dávid királya!". Ezután képtek be a né-
ped barkaágakkal, amelyek színes szalagokat feldiszitettek, és
a pap megszentelte. - Az istentisztelet után a barkákat hazabit-
ték és a tisztaszoba főhelyén lévő szekrény, vagy asztalkára
helyezték, a Mária szobrocska, vagy szanteltviz-tartóba tették, ahol
egész éven át ott volt.

A naiv néphit szerint ennek a szentelt barkának gyógyító erőt
tulajdonított: ha állat, vagy ember beteg volt, rontás-szemverés
érte, a barkát szantelt vízbe mártották és háromszor meghintet-
ték vele a gyógyítamdot.

Nagycsütörtökön a harangok "Rómába mentek"/nem harangoztak/
egészen Nagyszombat este hat óráig. Ez után megszólaltak a ha-

rangok, és anép a pap vezetésével kivonult a Szent János szoborhoz szintén az Umbellával, kezében a szentségtartóval. Hat ministráns gyerek kísérte csengővel. A felnőttek Jézus szobrát vitték. A János szobortól visszajövet a Jézus-szobrot föl-tették a szentségtartó fölötti talapzatra, ahol Szent György napig volt. E szertartás cselekmény sora többféle szimbólum-motivumot egyesít: a feltámadó Krisztus egykori misztériumát, a kereszt-tisztelet népi szokáshagyományát; s feltehetően az egykori, gazdasági élettel, pásztorfogadással kapcsolatos szokás ma már nem élő hagyományát.

A Nagyböjttben régebben szigorúan megtartották az ételektől való tartózkodást; sokan egyáltalán nem ettek húst, egyetlen napot, a vasárnapot kivéve, amikor is a jobbmódúak húsoskáposztát fogyasztottak. A böjtölési ételek legfőbb tápláléka a kukoricából készült ételek voltak: kukoricaprósza, de volt, aki csak gyümölcs-aszalékot, tejet, tojást fogyasztottak.

Husvét másnapján a szokásos ételszentelés történt; a sonka, de főleg lapicka mellé rakták még a "lukas-kalácsot", és három darab tojást. Mindkettőnek nemcsak szantelmény jelentősége volt, de pl. a máshol is ismert komatálozásnál a lukaskalács közepébe rakták a kisebb ételeket/később süteményt/, a 3 db. tojást. A háznépe, főleg a jövődó komalány nagy szeretettel várták a komatálozót a szokásos mondókéval Komatálat hoztam, Meg is aranyoztam... Ennél a szokásnál-somogyi hagyományainktól eltérően-még egy ősi ritus elemét is megtaláljuk, nevezetesen: a két lány az esemény után kiment a közeli határ forrásvizéhez, ahol egymást megmosdatták, mintegy ujjakeresztelkedve az örök komaság jegyében. E szokás egyébként sokkal távolabbi pogány-keresztény ritushoz vezet, amiről sokan és sokat irtak kutatóink; meglehetően itt a középkori/Vizkeresztői cselekmény misztériuma, a biblikus viztéma tisztító kutuszának maradványa, a zsidó hagyomány kultikus mágikus gyakorlásának megvillantása, a kultikus közösségbe való beavatás jelentősége stb.

A szentelt ételmaradványok-különösen a tojáshéj, szintén fontos szereppel bírt az ősi hagyományon nyugvó hiedelmi életben: ezekkel a morzsákkal, tojáshéj darabkákkal a család tagjai kimentek a kettebe, mezőre, de főleg a gyümölcsösbe és ott megszórták vele a fákat, vagy azok tövébe öntötték, hogy bőséges termés legyen azon évben. Mintegy kikényszerítették a természet erőit a termésházam bőségére.

...edi jelenségek? Azaz a nyelvtudományok és a nyelvészet? A nyelvészet és a nyelvészet? A nyelvészet és a nyelvészet? A nyelvészet és a nyelvészet?

"Memorialis" - név, magyarázat a név eredetéről. (Börsényi névadás)

Több eredetű névadások vannak. Ezeket a névadásokat a nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet. A nyelvészet és a nyelvészet.

...edi jelens: a? Azaz a nyelvtudományban és a? Későbbi korszakban is
tört. e? Tört. a liturgiában és a filozófiában is, sőt a
nyelvvel,

"Memoriales" = vizsgák, melyek a hitvallás névelésére (Benedictus, Bapa
instit. idője stb.)

Több szerzővel is készült, melyek az egyház életét, sőt a jövőjéről is szóltak.
Nem a hivatalos egyházi iratokhoz képest, hanem a (közvetlen) népi
élet iránt, a népéletet archaikus vallásos minőségű, sőt a 2. kötetben
vallásos nézeteket mutatva.

Vándorló zenei műveket (egyes motívumok, hangnemek stb.)

A zenei művek zenei jellemzőit, sőt a
vallásos művek zenei jellegét is vizsgálta. Az egyházban a zenei művek
szerepe, a zenei művek történelmi fejlődése, sőt a zenei művek
Többféle műfaj, stb. 1, 2 (346 stb.)

Différenciálással tört. a zenei művek, sőt a zenei művek
szerepe, sőt a zenei művek szerepe, sőt a zenei művek szerepe.

"Önirre"
Heterogén, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
2. kötetben a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
4. kötetben a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
Gonosz, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

Iraklandia, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
legendák, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

A zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

A zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
Férfiakkal: sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
férfiakkal, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

3-as kötetben a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

Előzőekben a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

"Magyarok" motivumai, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

A zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.
szerepe, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek, sőt a zenei művek.

31.32.36

Szerencsétlen napok

Ezeken a napokon született gyermekek ritkán élnek meg, máskülönben is szegények maradnak és inségben élnek! Ezeken a napokon eljegyzést és menyegzőt tartani szerencsétlenség, mert vagy elválnak, vagy pedig igen szegényen élnek. Építkezésbe ne kapj! Major-ságot, fát, virágot ne ültess, mert sikertelen! Megjegyzés többek közt. A legszerencsétlenebb napok április 13., amelyen Jézust Judás elárulta és augusztus 11. amelyen a kevély angyalok az égből ledobbattak. December 11. Szodona és Gomora kénköves tüzes eső által elpusztultak. Mégis többek közt március 3. augusztus 17. szeptember 12. 30. De azért bizzunk a jó Istenben. Amen.

Szerencsétlen napok:

Január : 1. 2. 6. 11. 17. 18.
Február : 8. 16. 17.
Március : 1. 3. 12. 13. 15.
Április: 1. 11. 17.
Május : 7. 11.
Junius : 17.
Julius : 17.
Augusztus: 1. 3. 11. 15. 17. 20.
Szeptember : 1. 2. 15. 18. 30.
Október : 15. 17.
November : 1. 7. 11.
December : 1. 7. 11.

Zalavár, 1935. III. 10-én

Szivós Ferenc

- Itt Somogy meg Tolna határán van egy folyó. Ottan abban a folyóban a hid környékén a kövesút mellett nem szólnak a békák. Aztat valamikor megátkozta Szent István. Mikor zavarta a török basát, aztán nem hallotta a lónak a dobogását, akkor

aztán megátkozta a békákat, hogy ne kuruttyoljanak, hogy hallja meg, hogy merre megy a török basa. Akkor a békák elhallgattak, akkor aztán meghallotta, aztán állítólag belefújtotta a kútnál a török basát. Sötétkerél aljának nevezük. -

3./

- A nagymamám mesélte, hogy az ő apósa is legeltette a lovakat, kihajtottak hat lovat legelni. Mert azok nem gyűttek haza este, hanemkiengedték ott a lovakat, akkor hajnalban befogtak, aztán tovább szántottak.

Aztán ahogy legeltek a lovak, azt mondja:

- Sógor, hét ez a ló!

- Hogyan vóna hét.

Megóvassák, hét ez a ló. Hunnan gyűtt ez a ló?!

Aszongya:

- Kiskutru.

Aszongyák:

- Nézd, beszél ez a ló!

- Én vagyok az áldatlan ló.

Elkezdtek kergetni a lovat, de nem tudták a többi ló közül elkergetni, egyszercsak aztán a ló nagy vágtatva elment.

Ezt mesélték. -

4./

- A mamám mesélte, hogy az ő apja erdőkerülő vót. Aztán gyűtt itt a horhós uton egyenessen. Egyszercsak látja, hogy olyan mint egy nagy kőtűs, meg kiscsirkék mennek előtte.

Ejnye, hunnan gyűttek ide ezek a kiscsibék. Nézi, nézi, aztán má a botját is fölemeli, hogy megüti, egyszercsak nekiugrott, mint mikor a kőtűs félti a csibéket.

Aztán annyira megijedt, hogy eltette a botját, visszament az erdőbe, nem mert többet az uton gyűnni.-

5./

- Hajnalba vót, 5 óra tájban lehetett, december táján. Jó sötét vót, mentünk 5-en, hatan, kocsin. Aztán a Biró pusztáján át, egyszercsak gyűn ám egy vastag tűz az égbolton. Szórta a szikrát lefelé. Deréktű emberfej vót, derék alatt ippen, mint a hal farka. Nem olyan nagyon magasan ment. 1924-ben vót. -

3147

6./

- 1932-ben meg a pusztán vótunk, Laci pusztán. Odamentünk ese-
lédnek, kimentek lovakat itatni, mikor kimentem aludni az istál-
lóba, mert jó kis hely vót ott.

Visszem a dunyhát meg a vénkóst, meg lepedőt, ugy össze vót köt-
ve, ezek meg itatni skarnak. Aztán rettenetes nagy fényesség lett.
A lovak megijedtek. Egy emberi fej vót. Este vót, 9 óra tájt. -

7./

- Apámtu hallottam, hogy akkor fiatal házasok vótak. A felesége
elcsalta apámat, hogy menjünk el anyámhó. Aztán ott elbeszélget-
tek. Lehetett 11 óra tájt, akkor mondták: Most már menjünk haza.
Ottan abba az időben vót egy gőzmalom. Vót ott egy deszkahid, s-
karnak átmenni, egyszercsak egy nagy fényesség, anyám annyira meg-
ijedt, hogy beleesett a hidru a vízbe.

Apám mondta, hogy csak ugy szórta a szikrát lefelé. Ez vót pün-
kösd mágnapján.

Reggel korán apám elment megnézni, most nem talált, mint sok ha-
mat, meg tojáshéjat. -

8./

- Hárman őrztek az erdőben. Akkor nem hajtottak haza, csinyátak
az erdőben egy ketrocot, aztán abba hajtották be a marhákat.

Máma te mész az ennivalóér!

Jó van.

Egy maradt ott a marhákkal. Arra gondót, hogy de jó lenne egy szép
menyecske most, magam vagyok meg cicerélni.

Egyszercsak megállt egy hintó. Az öregot fölültették, kettő lány
vót fűnn, hát az öreg fölült. Kivitték a galambosi tetőre, már
majdnem az erdőnél vót, ott van egy bodza bokor. Egy nagy lakoda-
lomba vitték, elkezdtek őtet is itatni. Ruhát vittek neki, fölül-
töztették, egész éjjel mulatott azzal a két menyecskével. Elálmo-
sodott, akkor lefektették a diványra. El is aludt, már sütött a
nap mikor fölébredt, de hun, a bodza bokor tetejin. Ott annyi
vót a kecskeköröm meg szar.

Abba az időbe nagyok sok megtörtént. -

9./

Ha mégégszér ráfekszik, ném tudok többet segíteni. Egy földi-
tökbü vót egy koszoru. Az megvót kötve, ojan pertlifélével
és annak a végibül vágtak el háromszál hajával együtt és ezzel
vót összeködve a bokkrétából egy-egy szál, beködve a koszoruba.
Mert mind a kettönkéből hiányzott egy-egy bokréta. A hónap
első péntekjén el kellett égetni a koszorut. Aszonta a javós,
hogy mikor maguk égetik a koszorut, fítsék be a kemencét és
oda dobják be. S mikor a koszoru ég, az illető oda fog menni
kérőért, mer síyalkodik a koszoru. Hát meggyütt. Tút kért,
meg cernát. / Virágné volt, súgta nekem Kócsagné / Nekem aztán
mondhatja valaki, hogy nincs boszorkány! "

A további történet folytatása közben kiderült, hogy a javós
koppányszántai vólt. Ime néhány somogyi adat gyűjtésünkből, a
- sáman- javós- boszorkány képzet maradványairól.

A pogány hitvilág mesékben, történetekben fellelhető maradványai
mellé, add idézzem még az igali Máté Józsefné/1905/ varázs-
sípval kapcsolatos meséjének egy részletét: "Kérdik tüle, mi-
csinyász? Aszengya, csinyálek másik sipet, mert éveszett az, amit
vittünk. Hát aztán megih ékeszte ezta gyerek fujni, aztán beszét
a sip: "Fujjad, fujjad kis tesférém,

Té voltál a megölöm,
De most már leszék keldusé,
Keldusnak kenyerkeresője.

¶ Akkor évette a zaptya a sipet. Így tudták meg, hogy a gyerek meg-
ölte a lányt. Mikor az aptya fujta, azt menta a sip: ¶

Fujjad, fujjad édosapám,
En voltam a kedves lányed,
De most nyugszem leveles-párnába.
Ném anyám párnás-ágyába.

Aztán az anyjának is odaadták

Fujjad, fujjad te édosanyám,
En alszem a földbe már,
El vagyok temedve levelessel.

Keresték a kislánt. A gyereket kerkóra fogták és megtalálták
a kislányt".

*A Külön tanulmányra való hiedelem anyagunkból, boszorkány, garabonciás,
táltos stb. képzettel kapcsolatos gyűjteményünkben sokkal többet itt nem áll
módunkban idézni; úgy szintén varázs-szövegeinkből sem.*

5./

312/1000

--- Látom ez a szegény juh meg van kötözve. Mi történik vele?

--- Be lesz orvossággal kenve, bekötve. Betegsége: bűdös sánta. Orvossággal, házi összetétellel lesz bekenve. Mi csináltuk, az apámtól tanultam, az őseim is juhászok voltak.

A gyógyszerben van rézgálic, timsó, mindenféle. Levágja a körmét ameddig csak lehet. 4 nap alatt meggyógyul.

Akkor kapja meg a betegséget, ha bemegy vizes, nedves helyre, sáros, iszapos helyre, s akkor újra bejön a meleg trágyára, s aztán akkor kipálik, aztán utóbb megkapja, először állott sánta, utána bűdös sánta. Annyira leromlik, nincs kedve legelni, fekszik, nem tud menni.

Németh Rozi, 1911.

1./El szoktunk menni kapálni Szirotába és amikor jöttünk haza Szirotából, láttunk ott az út mellett egy hatalmas kígyót összetekeredve. Mondom én a Sándor bátyámnak, hogy jaj ne menjen arra, mert az a kígyó hegyibénk gyün. Á, nem bánt az minket, ő már sokszor látta azt. A Koltai pásztor odaszólt, hogy nem bánt az senkit, az az ő pásztora... Mi monduk, hogy lőjje agyon a kígyót. Azt mondta, hogyha ő azt agyonlővi, ő akkor mingyá meghal a kígyóval együtt. Akkor a Jóska, aki meghalt, a bátyám, mondta neki, hogy én hadd lássam maga mit tud még. Nem akarja elhinni maga? Akkor leütötte a botját, rátette a kalapját. A birkák fölcsapták a fejüket és a birkák mind odajöttem szépen hozzá és megálltak és néztek szépen előtte. Ő mind a kettőnek, az állatoknak, parancsuni tudott.

Lébár Péterné, 1903.

Segesden alkott egy koldús; el voltak fagyval a lábai. Egy ijen cigányvájta karikós teknyőbe, abba vót beleülve, s ojan hatlábú fakutya vót a kezére húzva, és el szokott gyünni a falura is. Vésén is volt kéregetni. Ez ment így évekig. Utóbb meggazdagodott. Mert annyi mindent kapott és vett egy szamarat, meg egy kordét. Ugy házaltak. Igen jó tudott a zöreg éneküni, ijen kódúséneket, istóriák. Járt ez még Jugoszláviába is, ott gazdagodott meg a Jóska bácsi, csak Segesdi Jóska bácsinak hívtuk. Azoknak monddott olyanokat is, hogy Csicsónénak három lánya... amit nem értettek magyarul, de tetszett nekik, és attak neki. Meg amit kapott ezt-azt eldta cigányoknak és másnak és így lett pénze is. Amit gyütt haza, a lovát úgy lóllakatta, hogy az megdöglött, és azonygya, no Jóska újra kezdheted. Ezt szokta énekelni: Füstölög a kémény, falán itthol vannak. Ergye be te asszony, Valamit csak adnak. - Mit kaptál? Hát egy tojást. Vágd a kerékagyhoz, Hogy jobban forogjon, A Szürke, a Fakó, Hogy jobban kolduljon. - Gyí Szürke, Fakó, Tovább egy házzal.

Németh Rozi

Itt a szomszéd bana Sipos Margit lámpát akart gyújtani, de mikor öntötte az olajat a lámpába, az robban és megégett teljesen a karja, keze. A napa akkor lesózta, amitől majd megőrül. A szomszéd Lébár Péteréknél volt egy liter étolaj, amit a zorosok hagytak ott és azzal gyorsan lemostuk, hogy ne csipje a só, meg meghalt volna a fájdalomtól. A Gógli doktor hároszor kezelte és mondta nekem, hogy a háborús idő miatt nemigen tud jönni és maga nézze meg ezt a sebet. Én azt mondtam, hogy úgy fogadom el, ha senki más hozzá nem nyúl. Egy lesz a tista ruhamosó, a másik a vasaló, mert nekem minden nap mosott és vasalt ruha legyen... Montam nekik, hogy égessenek bakkancsot, vagy esizmát, vagy bár akármije bőrt. Mikor a szűzben annyira megégett már, hogy má feketedett a bőr, akkor azt mozsárban szépen megtörtük. Majd sótalán zsirban diót megsütöttük és azt kicsavartuk fehér vasalt gyócson át, s avval az olajjal bekentük azt a nagy sebet, és avval a bőrporral hintettük be a sebet, szitálva volt a por, a bőrhamu. Ahol vékonyabb volt a seb, ott megkeményedett és levált, és föl szívta a

gennyet, ojan volt, mint a gipsz, kemény. A genny szinte fölnyomta ezt a réteget. Naponta két kötést is adtam neki, reggel, este. Annyira, hogy hat hónapra meg is gyógyult a keze, csak cifra letta sebhelye. A doktor, azt mondta előbb, hogy ha maga ebből asszonyt csinál, akkor én a kövekből embert csinállok, annyira nem bízott hozzá.

Szoktunk még gyógyítani farkasakma levelével is. Sebekre az nagyon jó volt. Még a lónak a rákos patájára is tettünk, és meggyógyult.

Azt a bábikó növény magját a beteg tehénnek szokták adni, megtörték és keheről jó volt. De egy kalánba, zsirba is be szokták adni az állatnak.

Az ökörfarkkóró sárga virágját is szokták kelevénre használni. A levelét meg gadanatra tették. Fehér borba szokták egy kicsit megfőzni a levelét és úgy használták. Az úgy megszitta, hogy szinte ráncra szitta a sebet és kitisztult. A daganatot is lehúszták az. Enyves fünek, meg kámforos fünek is szoktuk hívni, mert csupán ojan szaga volt neki.

A szederincset, nem a vadot, is szoktuk használni. A gyepükben szokott az lenni és nyáron is ojan szép rózsaszíne van neki. Azt szokták forró édestejbe mártogatni, és azt teszik sebre, vagy kelevénre. Ezt a zén ujjamat az gyógyította meg. Kötővel bekötöttük, és jó volt, mert nem ragadt bele. Minden nap cserélni szoktuk.

A Lánci mama orrán volt egy csúnya seb, nem volt neki hegye, mert leette a seb neki. Azt mondtam neki, hogy arra mást ne tegyen, csak teljesen sóttan disznósirt, amivel minden nap be kell kenni, de por és napsütés ne érje... Egyszer találkozom vele, és azt mondta, drágágyerekem nézzd meg a zorrom, meggyógyult. Azé gyógyult meg, mert abból a sebből hiányzott valami vitamin és a zsirban meg van e-vitamin és az gyógyította meg.

Az a cinadóna, növény. Olyanféle, mint a lóheréé, csak nagyobb. Ennek a leve jó epérő, meg sebre is jó az, a levelét zóden rátenni. A gyökere meg másra is jó. Megszáritva használtuk. Két heka kell egy fél liter fehér borba, és nyolc napig kell rajt állni, és aztán aki arról iszik, az ererü jó neki.

A gyümölcsfák alatt van az az aprócska levelű növény, az jó fájdalomkrú jó, ha benne megfürödnek. Ha meg tejának főzik, akkor hasfájásró is használ. Rozi Néném idegesség és reoma ellen a zöld paradicsom szárát főzte meg és abban fürdött.

Hát ezekből vannak ám a zorvosságok is máma, csak nem tuggyuk melyik, miből.